

Opinie juridică
la proiectul Legii cu privire la modificarea unor acte normative (Codul de procedură penală și a Codului
Contravențional)

EXPEDIATĂ PRIN E-MAIL ȘI PUBLICATĂ PE CRJM.ORG

Nr./Data:	37/23 din 12 iulie 2023
Destinatari:	Comisia juridică, numiri și imunități, Parlamentul Republicii Moldova (cji@parlament.md), persoane de contact: Olesea STAMATE, Președintă, e-mail: olesea.stamate@parlament.md Mihai GHEORGHIȘ, consultant principal, e-mail: gheorghiesmihai@gmail.com
Prezentată de:	Centrul de Resurse Juridice din Moldova (www.crjm.org), persoane de contact: Vladislav GRIBINCEA, Director de Program, e-mail: vladislav.gribincea@crjm.org Oxana BRIGHIDIN, consilieră juridică, email: oxana.brighidin@crjm.org , tel. +373 68 224 171

Această opinie este prezentată Comisiei juridice, numiri și imunități, cu privire la proiectul de lege pentru modificarea Codului de procedură penală și Codului contravențional (*nr. 197 h.401 din 21 iunie 2023*), **votat** în prima lectură la 23 iunie 2023.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova prezintă în anexă mai multe propuneri de îmbunătățire a proiectului de lege, menite să fortifice drepturile apărării, să simplifice procedura penală și să excludă numeroasele sincope care există în cod. Scopul modificărilor propuse este de a dezvolta un sistem de justiție penală mai transparent și mai responsabil, capabil să protejeze eficient drepturile omului, în corespundere cu standardele europene.

Recomandările de bază se referă la următoarele aspecte:

- 1. Excluderea interdicției de participare a judecătorilor la examinarea cauzelor penale în fond dacă aceștia au examinat anterior cererile de măsuri preventive împotriva inculpatului.** De asemenea, pentru a spori independența judecătorilor, se propune introducerea regulii potrivit căreia, în instanța de apel și recurs, ședințele de judecată vor fi prezidate de către judecătorul căruia i-a fost repartizată cauza, înlăturând astfel implicit funcția de președinte al completului. Prima ajustare va spori va ușura cu mult examinarea cauzelor în curțile de apel. Cea de a doua ajustare are scopul de a spori și mai mult independența judecătorilor.
- 2. Eficientizarea procedurilor la judecarea cauzei și urmărirea penală:**
 - Redresarea procedurilor care tergiversează examinarea continuă a cauzelor (recuzare, strămutare, disjungere, conexare) și indicarea exhaustivă, ca în procedura civilă, a temeiurilor când acestea pot fi cerute. De asemenea, se propune introducerea unor reguli mai stricte privind strămutarea cauzelor, recuzarea judecătorilor (inadmisibilitatea cererii de strămutare; clarificarea situației când președintele instanței sau avocații pot cere strămutarea; formularea și examinarea cererilor de recuzare astfel încât aceasta să nu afecteze continuitatea ședinței de judecată în care se formulează cererea etc).
 - Clarificarea reglementărilor în situațiile de imposibilitate a avocaților, în special aleși, de a participa la judecarea cauzelor. Modificările propun obligația avocatului ales de a desemna un avocat de rezervă, care să-l substituie în caz de imposibilitate de a se prezenta la ședințele de judecată. De asemenea, se propune ca ședința de judecată

să fie amânată doar dacă apărătorul și procurorul lipsesc de la judecarea cauzei din motive justificate. Totodată, la cererea inculpatului, apărătorului sau procurorului, ședința va fi amânată obligatoriu doar o singură dată.

- 3. Revizuirea competențelor funcționale ale ofițerului de urmărire penală și ale procurorului la faza urmăririi penale, delimitarea atribuțiilor procurorului și a ofițerului de urmărire penală, în sensul fortificării rolului ofițerului de urmărire penală.** Evaluarea competențelor, reevaluarea atribuțiilor procurorului ierarhic superior. Fortificarea instituției ofițerului de urmărire penală prin atribuirea competențelor de punerea sub învinuire, încetare, clasare a cauzei penale. De asemenea, se exclude competența procurorului de a lua fără motiv materialele urmăririi penale de la ofițerul de urmărire penală pentru a efectua urmărirea penală.
- 4. Înlăturarea abuzurilor acuzării legate de confidențialitatea urmăririi penale:**
 - Introducerea regulii potrivit căreia materialele urmăririi penale nu sunt confidențiale, cu excepția situațiilor limitate în care confidențialitatea urmăririi penale este justificată de circumstanțele fiecărei cauze concrete. În fiecare caz în parte, organul de urmărire penală va putea declara confidențiale unele materiale ale urmăririi penale prin decizie motivată și pentru o perioadă limitată de timp. Anumite categorii de proceduri ar trebui totuși să fie întotdeauna confidențiale, cum ar fi: măsurile speciale de investigație sau autorizarea perchezițiilor. Aceleași reguli rezultă și din Directivele Comisiei Europene 2012/29/UE și 2012/13/UE.
- 5. Liberalizarea prevederilor privind drepturile părților în procedura penală:**
 - Având în vedere propunerea de renunțare la prezumția confidențialității urmăririi penale, se impune necesitatea oferirii drepturilor apărării și a victimei/părții vătămate/părții civile de a avea acces la materialele urmăririi penale pe durata urmăririi penale, de a obține copii de pe acestea, de a contesta anumite acțiuni, de a participa la măsurile de urmărire penală întreprinse de procurori în privința altor persoane (ex. audierea martorilor) etc.
 - Introducerea posibilității pentru apărare la faza urmăririi penale de a acumula probe (de ex. de a numi expertize).
- 6. Digitalizarea și simplificarea procedurilor**
 - Revizuirea procedurilor probatorii și a procedurilor care le reglementează pentru simplificarea lor (înregistrarea audio-video obligatoriu a anumitor acțiuni procesuale, participarea avocaților la administrarea probelor, inclusiv cu posibilitatea să se adreseze la toate autoritățile care dețin baze de date).
 - Introducerea regulii privind transmiterea comunicărilor prin email, atât de către instanța de judecată cât și de către părți. Avocații, persoanele juridice, reprezentanții autorităților de stat se citează prin intermediul poștei electronice, prin orice alt sistem de mesagerie sau aplicație electronică. La comunicarea actelor de procedură, s-a introdus obligația părții, odată cu depunerea cererii în instanța de judecată, să comunice părții adverse conținutul acesteia.
- 7. Fortificarea instituției cauțiunii, în special cu scopul prevenirii aplicării abuzive a măsurii arestului preventiv.** Una dintre măsurile preventive cel mai puțin aplicată în sistemul judiciar din Republica Moldova este liberarea provizorie pe cauțiune. Considerăm oportun introducerea acestei măsuri, având în vedere că experiența altor state a demonstrat eficiența acesteia.
- 8. Revederea sistemului de examinarea plângerilor împotriva acțiunilor organului de urmărire penală**

Contestația împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații se depune la procurorul care conduce urmărirea penală în termen de 7 zile din momentul comunicării despre efectuarea acțiunii pretinse ilegale, constatării inacțiunii sau din momentul comunicării actului contestat. Ordonanțele privind scoaterea de sub urmărire penală, încetare a urmăririi penale și de clasare a cauzei penale se contestă la procurorul ierarhic superior. Tot la procurorul ierarhic superior, în termen de 7 zile, se contestă acțiunilor, inacțiunilor și actelor procurorului care exercită urmărirea penală.
- 9. Reglementarea mai clară a nulităților procesuale.** În acest proiect de lege au fost introduse articole separate pentru nulitatea absolută și nulitatea relativă, cu scopul înlăturării interpretărilor tendențioase. În același timp, temeiurile și procedura de aplicare necesită a fi revizuite, având în vedere celelalte modificări de lege propuse de CRJM, precum ședința preliminară etc.
- 10. Ședința preliminară și fortificarea contradictorialității la etapa judecării cauzei penale:**

- Ședința (camera) preliminară este o instituție inovatoare pentru Republica Moldova, scopul căreia este să se invoce toate neregularitățile din cursul urmăririi penale, ca judecata să se desfășoare apoi doar în fond. În instanță procurorul va trimite doar rechizitoriul și lista probelor, iar în cadrul camerei preliminare vor fi examinate toate plângerile și cererile, precum și admisibilitatea probelor prin prisma legalității administrării lor.
- Admisibilitatea probelor urmează a fi examinată imediat după finalizarea etapei de pregătire a cauzei pentru examinare. Probele inadmisibile nu vor fi examinate și discutate ulterior. Această etapă nu exclude posibilitatea declarării inadmisibile a probelor la o etapă ulterioară, dacă apar circumstanțe noi care justifică inadmisibilitatea. Această modificare va ușura mult examinarea în fond a cauzelor complexe.
- Renunțarea la practica de transmitere în judecată a dosarului penal. În judecată va fi transmis doar rechizitoriul și lista probelor. Ulterior, admisibilitatea acestora va fi examinată și, dacă vor fi admisibile, vor fi examinate în fond în procedură contradictorie. Acest fapt va asigura că judecătorii nu și-au format o opinie în baza probelor inadmisibile din dosar. De asemenea, aceasta va ordona activitatea de urmărire penală (ex. audierea martorilor acuzării care pleacă din țară cu participarea apărării).

11. Consolidarea potențialului normativ privind motivarea hotărârilor penale. Să fie introdusă structura hotărârii judecătorești ca în CPP, similar procedurii civile.

12. Eficientizarea procedurii de apel:

- Renunțarea la dispozitivele hotărârilor judecătorești. Hotărârile judecătorești trebuie emise integral, pentru a facilita calcularea termenului de atac și a spori calitatea motivării hotărârilor judecătorești;
- Simplificarea procedurii de examinare a cauzelor penale în apel în partea ce ține de administrarea probelor. Astfel, încât instanța de apel va cerceta doar probele contestate și va verifica circumstanțele invocate fără a trece la cercetarea tuturor probelor. Hotărârile judecătorești trebuie emise integral, pentru a facilita calcularea termenului de atac și a spori calitatea motivării hotărârilor judecătorești.

Cu deosebit respect,

Ilie Chirtoacă

Președinte

Textul existent sau propus de autorii proiectului	Modificări propuse de CRJM <i>(formulările în legătură cu care se propune eliminarea au fost tăiate cu o linie, iar textul care se propune a fi adăugat este subliniat)</i>	Argumente/Comentarii
<p>La articolul 18 se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins: “Prin derogare de la alin. (4), în temeiul unei încheieri motivate, instanța de judecată nu va pronunța public părțile hotărârii care conțin informații secretizate și/sau a căror dezvăluire ar afecta ordinea publică, securitatea națională, protecția vieții private sau interesele justiției. În toate cazurile partea introductivă și dispozitivă a hotărârii motivate se pronunță public, instanța, explicând, totodată, părților dreptul și modul de a face cunoștință cu hotărârea motivată.”</p>	<p>Articolul 18 (5) Prin derogare de la alin. (4), în temeiul unei încheieri motivate, instanța de judecată nu va pronunța public părțile hotărârii care conțin informații secretizate și/sau a căror dezvăluire ar afecta ordinea publică, securitatea națională, protecția vieții private sau interesele justiției. În toate cazurile partea introductivă și dispozitivă a hotărârii motivate se pronunță public, instanța, explicând, totodată, părților dreptul și modul de a face cunoștință cu hotărârea motivată.</p>	<p>Textul de la alin. (5) sugerează că sentința trebuie citită integral, ce nu trebuie să aibă loc. Public, se pronunță doar dispozitivul hotărârii motivate, după cum rezultă din modificările de mai jos. Pronunțarea integrală nu este necesară atât timp cât părțile la proces, cât și persoanele interesate, pot să citească ulterior hotărârea motivată, iar judecătorul le poate explica în ședință esența hotărârii. Textul hotărârii care este secret de stat nu se publică pe pagina web.</p>
<p>La articolul 20 alin. (3) va avea următorul cuprins: „(3) Urmărirea penală și judecarea cauzelor penale privind infracțiunile de corupție, cele conexe actelor de corupție, cele în care sunt persoane aflate în arest, precum și minori se fac de urgență și în mod prioritar.”</p>		<p>În cazul în care vor fi judecători specializați pe infracțiunile de corupție și cele conexe actelor de corupție, această normă va avea puțină utilitate practică.</p>
<p>La articolul 30, alineatul (3) se abrogă.</p>	<p>Articolul 30 (2) În toate instanțele de judecată de gradul întâi, cauzele penale se judecă de un singur judecător, <u>cu excepția cazurilor prevăzute în prezentul articol.</u> (3) <u>În instanța de apel și recurs, ședințele de judecată sunt prezidate de către judecătorul căruia i-a fost repartizată cauza.</u> (4) Cauzele penale deosebit de complicate, precum și cele care prezintă o mare importanță socială pot fi examinate, în baza încheierii motivate a <u>judecătorului căruia i-a fost</u></p>	<p>CPP prevede că cauzele penale pot fi examinate în judecătoria de complete din 3 judecători, constituite de președinții de instanță, instituție care a fost folosită anterior pentru a influența judecătoria cărora dosarul le-a fost distribuit aleatoriu. Astfel, propunem excluderea examinării cauzelor penale de complete din 3 judecători din judecătoria. Acest lucru va spori independența judecătorilor.</p>

	repartizat dosarul președintelui instanței judecătorești , în complet format din 3 judecători stabiliți aleatoriu.	
	<p>Articolul 33</p> <p>(2) Judecătorul nu poate participa la judecarea cauzei și urmează a fi recuzat:</p> <p>3) dacă a participat în acest proces în calitate de martor, expert, specialist, interpret, traducător, grefier, persoană care a efectuat urmărirea penală, procuror, judecător de instrucție, apărător, reprezentant legal al învinutului, inculpatului, reprezentant al părții vătămate, părții civile sau părții civilmente responsabile;</p> <p><u>5) dacă anterior judecății a adoptat hotărâri sau a făcut declarații publice în care și-a pronunțat asupra vinovăției sau nevinovăției inculpatului;</u></p> <p><u>(3) Incompatibilitatea de la alin. (2) pct. 5 nu se aplică examinării revizuirii.</u></p> <p>(4) Dispozițiile privind cazurile de incompatibilitate prevăzute la alin. (2) pct.5) și la alin. (3) nu se aplică judecătorului de instrucție și judecătorului instanței de recurs care judecă recursul împotriva hotărârii privind măsura preventivă.</p>	<p>CPP în prezent interzice judecătorilor să participe la examinarea cauzelor penale în fond dacă aceștia au examinat cererile de măsuri preventive împotriva inculpatului. Această interdicție nu ni se pare justificată și blochează un număr mare de judecători de la examinarea cauzelor penale, în special în curțile de apel. Astfel, propunem excluderea interdicției de mai sus pentru judecătorii de instrucție și procurori. Totuși, dacă din greșeală judecătorul de instrucție s-a pronunțat în încheierile sale asupra vinovăției inculpatului, el de asemenea nu va putea judeca cauza în fond.</p>
<p>Articolul 34. Abținerea sau recuzarea judecătorului</p> <p>(2) Cererile de recuzare sau abținere a judecătorului se depun în cadrul ședinței preliminare, cu motivarea, pentru fiecare judecător în parte a cazului de incompatibilitate invocat și a temeiurilor de fapt cunoscute la momentul formulării cererii. Toate temeiurile de incompatibilitate a judecătorului urmează a fi invocate concomitent, sub sancțiunea decăderii din acest drept.</p>	<p>Articolul 34</p> <p>(2) Cererile de recuzare sau abținere a judecătorului se depun în cadrul ședinței preliminare, cu motivarea, pentru fiecare judecător în parte a cazului de incompatibilitate invocat și a temeiurilor de fapt cunoscute la momentul formulării cererii. Toate temeiurile de incompatibilitate a judecătorului urmează a fi invocate concomitent, sub sancțiunea decăderii din acest drept. <u>Cererea de recuzare nu amână ședința de judecată, decât în cazurile prevăzute de art. 35. Cererea de recuzare se transmite în decurs de 48 de ore pentru repartizare aleatorie unui alt judecător.</u></p>	<p>Amânarea ședinței de judecată de fiecare dată când se depun cereri de recuzare, duce inevitabil la tergiversare și încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei penale. Propunem ca ședința să nu fie amânată din această cauză. Deși acest lucru poate fi dedusă din art. 35, el nu este explicit și ar putea genera practici divergente. Având în vedere folosirea frecventă a</p>

		recuzărilor în practica, reglementarea explicită a acestui aspect este necesară.
	<p>Articolul 40 <u>(2¹) Cauza penală în care urmărirea penală a fost exercitată sau condusă de către procurorul din procuratura specializată se judecă în instanța de la locul terminării urmăririi penale.</u></p>	Propunem ca cauza penală în care urmărirea penală a fost exercitată sau condusă de către procuratura specializată să se judece în instanța din raza teritorială a căreia își are sediul procuratura specializată sau oficiile acesteia. Această modificare va permite și specializarea judecătorilor din aceste instanțe în această materie și va soluționa problema tergiversării examinării cauzei din motivul amânării frecvenței a ședințelor, sau a scăderii calității acuzării prin înlocuirea procurorului de caz cu un alt procuror.
<p>Articolul 47: la alineatul (1), după cuvintele „să fie motivată” se introduc cuvintele „cu elemente de fapt și de drept”; alineatul (3) va avea următorul cuprins: „(3) Depunerea cererii de strămutare nu suspendă judecarea cauzei.”</p> <p>Articolul 50 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins: „(3) Cererea de strămutare înaintată de părți după începerea cercetării judecătorești sau cea care a fost înaintată repetat pentru aceleași motive nu se examinează și se anexează la materialele dosarului.”</p>	<p>Articolul 46. Strămutarea cauzei penale <u>(1) Cauza penală poate fi strămutată la o altă instanță de judecată:</u> a) <u>din motivul recuzării sau abținerii judecătorilor, când substituirea judecătorului este imposibilă;</u> b) <u>dacă imparțialitatea judecătorilor poate fi afectată de circumstanțele cauzei sau de calitatea participanților la proces;</u> c) <u>în circumstanțe excepționale, când instanța competentă să judece cauza nu poate funcționa timp îndelungat.</u> <u>(2) Strămutarea cauzei penale poate fi cerută de către președintele instanței judecătorești sau de către părți. Cererea de strămutare se înaintează de către părți la ședința preliminară, sub sancțiunea decăderii, cu excepția cazului când temeiul de strămutare după încheierea ședinței preliminare. În cazul respingerii cererii de strămutare, în aceeași cauză nu mai poate fi formulată o nouă cerere pentru același motiv și/sau același temei.</u></p>	Propunem un articol separat care să reglementeze temeiurile, subiecții și să prevadă reguli mai stricte privind procedura strămutării. Scopul modificărilor propuse este evitarea tergiversărilor, accentul fiind pus pe responsabilizarea justițiabililor.

	<p><u>(3) Depunerea cererii de strămutare nu amână examinarea cauzei.</u></p> <p><u>(4) Cererea de strămutare se examinează de către instanța ierarhic superioară în lipsa părților, în baza documentelor relevante prezentate de instanța de la care se cere strămutarea. Instanța ierarhic superioară stabilește un termen de prezentare a referinței, care nu poate depăși 7 zile de la recepționarea de către partea adversă a cererii de strămutare. Neprezentarea referinței nu împiedică examinarea cererii de strămutare.</u></p> <p><u>(5) În cazul în care consideră că cererea este întemeiată, instanța ierarhic superioară dispune strămutarea, cu indicarea instanței concrete din circumscripția sa care va judeca cauza.</u></p> <p><u>(7) Instanța de judecată la care se află cauza a cărei strămutare se cere este obligată să remită dosarul, în termen de cel mult 5 zile, instanței competente.</u></p> <p><u>(8) Instanța ierarhic superioară hotărăște în ce măsură se mențin actele îndeplinite de către instanța la care s-a aflat cauza până la strămutare.</u></p> <p><u>(9) Hotărârea cu privire la admiterea cererii de strămutare ori respingerea cererii de strămutare nu se supune niciunei căi de atac.</u></p> <p>Articolele 47-50 se exclud.</p>	
	<p>Articolul 51</p> <p><u>(3²) Indicațiile date de procurorul șef al Procuraturii specializate pot fi contestate de procuror doar la Procurorul General.</u></p>	<p>Procurorul șef al procuraturii specializate și adjunctul Procurorului General sunt de același nivel. Prin urmare, nu poate un procuror de același nivel să invalideze indicațiile celui alt. Această modificare va fortifica și independența procuraturilor specializate.</p>
<p>Articolul 52 La alin. (1)</p>	<p>Articolul 52</p> <p>(1) În <u>procesul de conducere a cauzei</u> urmării penale, procurorul, în limita competenței sale materiale și teritoriale:</p>	<p>Propunem revizuirea competențelor funcționale ale ofițerului de urmărire penală și ale procurorului la faza urmării penale, delimitarea atribuțiilor a procurorului și</p>

<p>punctul 16) va avea următorul cuprins: „16) înaintează în instanța de judecată demersuri prin care solicită autorizarea efectuării acțiunilor sau aplicării măsurilor procesuale, finalizării urmăririi penale în lipsa învinuitului și a altor acțiuni în cazul în care este necesară autorizarea judecătorului de instrucție”;</p> <p>la punctul 23), cuvântul „ascultă” se substituie cu cuvântul „audiază”;</p>	<p>1) <u>începe urmărirea penală și transmite cauza pentru exercitare organului de urmărire penală competent;</u> 2) <u>exercită nemijlocit urmărirea penală, revenindu i atribuțiile organului de urmărire penală;</u> 3) <u>controlează legalitatea acțiunilor procesuale și de procedură efectuate de ofițerul de urmărire penală, decide excluderea din dosar a probelor obținute conform prevederilor art. 94 alin. (1);</u> 15) <u>emite, conform prevederilor prezentului cod, ordonanțe privind reținerea persoanei, aducerea forțată a persoanei, ridicarea de obiecte și documente, privind alte acțiuni de urmărire penală;</u> 16) <u>înaintează în instanța de judecată demersuri pentru obținerea autorizării arestării și prelungirii acesteia, liberării provizorii pe cautiune a persoanei reținute sau arestate, suspendării provizorii a învinuitului din funcție, internării persoanei în instituție medicală pentru efectuarea expertizei judiciare;</u> 20) <u>înlătură persoana care efectuează urmărirea penală dacă aceasta a încălcat legea în procesul urmăririi penale;</u> 21) <u>înaintează organului respectiv sesizări cu privire la ridicarea imunității unor persoane și tragerea lor la răspundere penală;</u> 22) <u>încuviințează încetarea urmăririi penale, clasarea procesului penal, scoaterea persoanei de sub urmărire penală sau aplică măsuri de constrângere cu caracter educativ în cazurile prevăzute de lege;</u> 23) <u>pune sub învinuire și ascultă învinuitul;</u> 29) <u>soluționează cererile de accelerare a urmăririi penale.</u></p> <p><u>Articolul 52¹ . Atribuțiile procurorului la exercitarea urmăririi penale</u></p>	<p>a ofițerului de urmărire penală în sensul fortificării rolului ofițerului de urmărire penală. Aceste modificări vin să descarce din volumul de muncă al procurorilor și să ofere mai multe competențe ofițerilor de urmărire penală.</p> <p>Cazurile în care procurorul exercită urmărirea penală trebuie să fie limitate. Exercițarea urmaririi penale</p>
---	--	--

(1) Procurorul exercită urmărirea penală în cazurile expres prevăzute de lege.

(2) În procesul de exercitare a urmăririi penale procurorul efectuează personal acțiunile procesuale și/sau acțiunile de procedură, ori dă indicații în scris membrilor grupului de urmărire penală, pe care îl conduce, pentru efectuarea acestora.

(3) Procurorul conducător al grupului de urmărire penală poate da indicații scrise procurorilor membri ai grupului de urmărire penală privind efectuarea unor acțiuni procesuale sau de procedură, sau să le delege dreptul de a emite acte procedurale.

Articolul 53¹

(1) Procuror ierarhic superior este:

f) pentru procurorii-șefi ai procuraturilor specializate – Procurorul General ~~sau adjuncții săi~~, conform competențelor stabilite;

(5) În cazul în care consideră necesar, procurorul ierarhic superior poate exercita sau conduce urmărirea penală personal, precum și reprezenta acuzarea în instanțele de judecată.

Articolul 54

(2) Faptul că procurorul a participat la exercitarea urmăririi penale în calitate de ofițer de urmărire penală, a condus sau a controlat acțiuni de procedură penală sau a reprezentat învinuirea în fața instanței de judecată nu constituie o piedică pentru participarea lui ulterioară la judecarea aceleiași cauze penale.

(5) Abținerea sau recuzarea procurorului se soluționează:

trebuie să fie realizată doar în cazuri speciale (de exemplu doar de procurori din cadrul procuraturilor specializate). De asemenea, este necesară limitarea responsabilităților procurorului în domeniul conducerii urmăririi penale. Exerțarea urmăririi penale urmează să fie prerogativa organului de urmărire penală de la primirea sesizării până la terminarea urmăririi penale. În caz de clasare, încetare sau scoatere de sub urmărire penală va fi necesar doar acordul procurorului care conduce urmărirea penală, iar în cazul trimiterii în judecată, procurorul va întocmi rechizitoriul.

De asemenea, propunem clarificarea atribuțiilor procurorului ierarhic superior.

Interzicerea procurorului să fie implicat într-o cauză penală dacă anterior a fost ofițer de urmărire în acea cauză este o limitare greu de justificat. Prin urmare, este necesară excluderea acestei interdicții.

	<p>1) în cursul urmăririi penale – de către procurorul ierarhic superior în privința procurorului ierarhic superior de către Procurorul General sau unul din adjuncții acestuia, iar în privința Procurorului General – de către un judecător al Curții Supreme de Justiție;</p> <p>Articolul 54¹ (2) La indicația procurorului, consultantul: a) elaborează proiecte de acte procesuale; b) acordă asistență procurorului la efectuarea acțiunilor procesuale și/sau acțiuni de procedură; <u>c) comunică actele de procedură și citează persoanele;</u> <u>d) prezintă materialele de urmărire penală;</u> <u>e) realizează alte sarcini în legătură cu desfășurarea procesului penal.</u></p> <p>Articolul 55 (2) <u>Organele de urmărire penală efectuează sau dispun acțiuni procesuale și acțiuni de procedură în condițiile prezentului cod.</u> (4) Dacă există indici ai infracțiunii, organul de urmărire penală, concomitent cu înregistrarea sesizării despre aceasta, pomește procesul de urmărire penală și, călăuzindu se de dispozițiile prezentului cod, efectuează acțiuni de urmărire penală în vederea descoperirii ei și fixării probelor care confirmă sau infirmă săvârșirea infracțiunii, ia măsuri în vederea asigurării acțiunii civile sau a unei eventuale confiscări a bunurilor dobândite ilicit.</p>	
<p>La articolul 57 alineatul (2): punctul 14¹) va avea următorul cuprins: „14¹) informează în scris bănuitul, învinuitul, victima, partea vătămată, partea civilă și explică despre</p>	<p>La articolul 57 (2) Ofițerul de urmărire penală are următoarele atribuții: 1) asigură înregistrarea, în modul stabilit, a sesizării privind pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni în cazul în care</p>	<p>Propunem atribuirea unor competențe suplimentare ofițerului de urmărire penală, preluate de la procuror, precum punerea sub învinuire, încetare, clasare a cauzei penale.</p>

<p>posibilitatea recurgerii la mediere în temeiul art. 219 alin. (9) și al art. 276 alin. (7) și cu privire la lista mediatorilor cu drept de a desfășura activitate de mediator.”;</p> <p>punctul 16¹) va avea următorul cuprins: „16¹) prezintă, la solicitarea mediatorului, informația din cauza penală necesară pentru derularea procesului de mediere, inclusiv ordonanță de pornire a urmăririi penale, ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț, ordonanța de punere sub învinuire, ordonanța de recunoaștere în calitate de parte vătămă și/sau de parte civilă, raportul de constatare sau de expertiză judiciară, prin care sunt constatate circumstanțele legate de cauzarea prejudiciilor și/sau afectarea drepturilor victimei și alte informații fără a prejudicia desfășurarea urmăririi penale;”.</p>	<p>sesizarea nu a fost înregistrată de conducătorul organului de urmărire penală, începe urmărirea penală în cazul în care din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare rezultă bănuția rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune, propune procurorului încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau refuzul de a începe urmărirea penală;</p> <p><u>1¹) cu încuviințarea procurorului, refuză începerea urmăririi penale, scoate persoana de sub urmărire penală, încetează urmărirea penală, clasează procesul penal și suspendă urmărirea penală”;</u></p> <p>2) propune transmiterea cauzei penale pentru urmărire penală după competență unui alt organ de urmărire penală;</p> <p>3) poartă răspundere pentru efectuarea legală și la timp a urmăririi penale;</p> <p>4) <u>înaintează în instanța de judecată demersurile în vederea obținerii autorizației de efectuare a acțiunilor procesuale penale, a măsurilor speciale de investigații și a măsurilor procesuale de constrângere în cazurile prevăzute de prezentul cod;</u></p> <p>5) citează și audiază persoane în calitate de bănuț, parte vătămă, martori;</p> <p><u>5¹) pune sub învinuire și audiază învinuitul;</u></p> <p><u>21) efectuează, cu suportul subdiviziunilor specializate, măsuri speciale de investigații;</u></p> <p>La articolul 57¹ <u>(1) Ofițerul de urmărire penală nu poate efectua acțiuni de urmărire penală dacă sunt circumstanțe care pun la îndoială rezonabilă independența sau imparțialitatea sa.</u></p>	<p>De asemenea, ofițerul de urmărire penală ar putea să emită ordonanțe de autorizare a anumitor acțiuni în cazuri flagrante sau care nu suferă amânare (percheziții, măsuri speciale de investigații), care vor trebui confirmate de către procuror, după caz, judecătorul de instrucție. Ofițerul de urmărire penală va putea înainta de sinestătător demersuri judecătorului de instrucție pentru autorizarea acțiunilor de urmărire penală sau măsuri speciale de investigații. Ofițerul de urmărire penală va înainta acuzarea (cu infomarea procurorului care conduce urmărirea penală). Demersurile privind aplicarea măsurilor de constrângere vor fi înaintate de procuror. Masurile preventive vor fi aplicate de procuror la demersul ofițerului de urmărire penală.</p> <p>Toate aceste modificări vin să fortifice instituția ofițerului de urmărire penală și să reducă din volumul de muncă al procurorului.</p>
<p>La articolul 68 alineatul (1): se completează cu punctul 3¹) cu următorul cuprins:</p>	<p>La articolul 68 <u>7) să ia cunoștință de materialele cauzei penale, să-și facă copii și să noteze orice informații din dosar, la orice etapă a urmăririi</u></p>	<p>Limitarea absolută a accesului la materialele urmăririi penale de către organul de urmărire penală, de asemenea, este contrară reglementărilor Uniunii</p>

<p>„3¹) să adreseze întrebări prin intermediul organului de urmărire penală, persoanelor audiate în condițiile art. 104-114;”</p> <p>se completează cu punctul 21) cu următorul cuprins: „21) să solicite informații pe orice suport, referințe, copii certificate corespunzător ale actelor necesare pentru acordarea asistenței juridice, de la instanțele judecătorești, organele de drept, autoritățile publice, alte persoane și organizații.”</p>	<p><u>penale, cu excepția cazului când se impun restricții de către procuror.</u></p> <p>(6) Apărătorul este obligat:</p> <p>1) să se prezinte la chemarea organului de urmărire penală sau a instanței <u>sau, dacă nu se poate prezenta, să asigure prezența unui alt avocat care să-l substituie.</u></p>	<p>Europene, la care Republica Moldova aspiră să adere. Lipsa accesului la informații afectează grav dreptul la apărare, deoarece probele obținute în astfel de proceduri sunt transmise judecătorilor în totalitate și fără nicio verificare (când cauza este trimisă în instanța de judecată), influențând percepția judecătorilor.</p> <p>Propunem, introducerea regulii potrivit căreia materialele urmăririi penale nu sunt confidențiale, cu excepția situațiilor limitate în care confidențialitatea urmăririi penale este justificată de circumstanțele fiecărei cauze concrete. În fiecare caz în parte, organul de urmărire penală va putea declara confidențiale unele materiale ale urmăririi penale prin decizie motivată și pentru o perioadă limitată de timp. Anumite categorii de proceduri ar trebui totuși să fie întotdeauna confidențiale, cum ar fi: măsurile speciale de investigație sau autorizarea perchezițiilor. Aceleași reguli rezultă și din Directivele Comisiei Europene 2012/29/UE7 și 2012/13/UE8.</p> <p>De asemenea, propunem introducerea obligației avocatului ales de a desemna un avocat de rezervă, care să-l substituie în caz de imposibilitate de a se prezenta la ședințele de judecată.</p>
<p>La articolul 70</p> <p>la alineatul (1), punctul 2) se completează cu textul „ , înaintate în conformitate cu Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat”; alineatele (3) și (4) vor avea următorul cuprins: „(3) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată solicită desemnarea avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național</p>	<p>Articolul 70 se redă într-o redacție nouă:</p> <p>Articolul 70</p> <p><u>4) Organul de urmărire penală sau instanța solicită oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat înlocuirea avocatului în următoarele situații:</u></p> <p><u>1) dacă apărătorul ales sau avocatul desemnat de apărătorul ales să-l substituie nu poate să se prezinte în cazul reținerii,</u></p>	<p>Propunem introducerea posibilității instanței de judecată de a cere oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat care asigură asistență juridică garantată de stat, dacă avocatul ales, sau avocatul substituent, lipsesc nejustificat de la ședințele de judecată, sau refuză nejustificat să exercite apărarea, deși a fost asigurată exercitarea tuturor drepturilor procesuale (ex. România, Norvegia, Germania etc).</p>

<p>pentru Asistență Juridică Garantată de Stat – în cazul în care participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie, iar bănuitul, învinuitul, inculpatul nu are apărător ales.</p> <p>(4) În cazul în care interesele justiției cer participarea apărătorului la procesul penal, iar acesta lipsește nejustificat sau refuză să exercite apărarea, procurorul, prin ordonanță motivată, sau instanța de judecată, prin încheiere motivată, solicită oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, pentru înlocuirea apărătorului, și acordă un termen rezonabil pentru pregătirea unei apărări efective. La judecarea cauzei penale în instanță de judecată, avocatului desemnat i se acordă un termen suficient pentru pregătirea apărării.”; se completează cu alineatul (4¹) cu următorul cuprins: „(4¹) În cazul prevăzut la alin. (4), avocatul desemnat înlocuiește apărătorul care lipsește nejustificat sau care refuză să exercite apărarea, numai pentru perioada absenței nejustificate a acestuia.”</p> <p>la alineatul (5), textul „alin. (3) pct. 2) și alin. (4) pct. 2) și 3)” se substituie cu textul „alin. (3) și (4)”;</p> <p>la alineatul (6), după cuvintele „câțiva apărători” se introduce cuvântul „aleși”.</p>	<p><u>punerii sub învinuire, audierii învinuitului sau efectuării altor acțiuni care nu suferă amânare;</u></p> <p><u>2) dacă apărătorul ales sau avocatul desemnat de apărătorul ales să-l substituie nu poate să participe la desfășurarea procesului în decurs de 5 zile din momentul anunțării;</u></p> <p><u>3) dacă procurorul sau instanța constată că avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat nu este în stare să asigure asistență juridică eficientă bănuितului, învinuitului, inculpatului.</u></p> <p><u>(4¹) Înlocuirea apărătorului nu îl lipsește pe acesta de dreptul de a apăra în continuare clientul său alături de avocatul desemnat să-l înlocuiască.</u></p> <p><u>(5) În cazurile prevăzute la alin.(3) pct.2) și alin.(4) pct.2) și 3), organul de urmărire penală sau instanța propune învinuitului, inculpatului, invitarea unui alt apărător.</u></p>	<p>În practică, va fi dificil de aplicat prevederile alin. (4¹), deoarece judecătorului îi va fi greu să cunoască de fiecare dată dacă avocatul ales nu se va prezenta la ședință.</p>
<p>La articolul 87 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(1¹) Specialistul poate fi chemat de organul de urmărire penală la cererea apărătorului pentru a explica unele circumstanțe importante pentru soluționarea cauzei penale.”</p>	<p>Articolul 87</p> <p><u>(1) Specialistul este persoana care nu este interesată în rezultatele procesului penal și care este chemată de instanța de judecată, organul de urmărire penală, avocat pentru a participa la efectuarea unei acțiuni procesuale în cazurile prevăzute de prezentul cod sau de a explica unele circumstanțe importante pentru soluționarea cauzei penale.</u></p>	<p>Propunem extinderea subiecților care pot să atragă specialistul în cadrul procesului penal. Acesta trebuie să fie chemat de orice parte parte la proces, fără intermediari, inclusiv de către instanța de judecată. Chiar dacă participarea specialistului cooptat de apărător în acțiunile de urmărire penală, nu trebuie să fie împiedicată de organul de urmărire penală, în</p>

	<p>Cererea organului de urmărire penală, procurorului, organului de constatare sau a instanței cu privire la chemarea specialistului este obligatorie pentru conducătorul întreprinderii, instituției sau organizației în care activează specialistul.</p> <p>(4) Înainte de începerea acțiunii procesuale la care participă specialistul, <u>sau după caz înainte de audierea specialistului</u>, organul de urmărire penală, procurorul, organul de constatare sau instanța stabilește identitatea și competența specialistului, domiciliul lui, precum și în ce relații se află el cu persoanele care participă la acțiunea respectivă, îi explică drepturile și obligațiile și îl previne de răspunderea pentru refuzul sau eschivarea de a-și îndeplini obligațiile. Aceasta se consemnează în procesul-verbal al acțiunii respective și se certifică prin semnătura specialistului.</p> <p><u>(4¹) Specialistul se audiază în condițiile martorului.</u></p> <p>Articolul 93</p> <p>(2) În calitate de probe în procesul penal se admit elementele de fapt constatate prin intermediul următoarelor mijloace:</p> <p>1) declarațiile bănuțului, învinutului, inculpatului, ale părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile, martorului, <u>specialistului, expertului.</u></p>	<p>practică ar putea să existe refuzuri sau tergiversări de procedură din cauza acestei intermediieri.</p> <p>De asemenea, propunem ca specialistul să fie audiat în calitate de martor.</p> <p>Am suplinit lista subiecților a căror declarații pot fi considerate drept probe.</p>
	<p>Articolul 94 se redă într-o redacție nouă:</p> <p><u>Articolul 94. Excluderea probelor din cauza penală</u></p> <p><u>(1) În procesul penal nu se admit probele obținute:</u></p> <p><u>1) prin aplicare violentei, amenințărilor sau a altor mijloace de constrângere;</u></p> <p><u>2) dintr-o sursă care este imposibil de a o verifica în ședințe de judecată.</u></p>	<p>Propunem restrângerea probelor care nu pot fi admise în procesul penal. Lista este prea vastă, iar încălcările menționate nu sunt atât de grave, încât să fie excluse din procesul penal fără a putea fi remediate.</p>

	<p><u>(2) Probele administrate cu încălcările menționate la alin.(1) pot fi utilizate ca probe care confirmă faptul încălcărilor respective și vinovăția persoanelor care le-au admis.</u></p> <p><u>(3) Plângerile depuse în cursul procesului și hotărârile procesuale adoptate nu constituie probe ale vreunor circumstanțe care au importanță în cauza respectivă, ele fiind doar o dovadă a faptului că a fost depusă o plîngere și a fost adoptată o hotărîre.</u></p> <p><u>(4) Prevederile alin.(1)-(3) se aplică în mod corespunzător și probelor obținute în temeiul probelor menționate la alin.(1)-(3), cu excepția cazului în care probele derivate se bazează pe o sursă independentă sau ar fi fost descoperite inevitabil.</u></p> <p><u>(5) Proba este exclusă de către procuror sau de către instanța de judecată din oficiu și/sau la cererea participanților la proces, în condițiile prezentului cod.</u></p>	
<p>La articolul 104, se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins: „(1¹) Audierea bănuیتului, învinuitului, inculpatului aflat în detenție, poate avea loc și prin intermediul videoconferinței, la sediul instituției penitenciare care dispun de mijloace tehnice corespunzătoare și verifică identitatea acestuia, în prezența unui apărător ales sau a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, ce se dispune prin încheierea motivată. Declarațiile bănuیتului, învinuitului, inculpatului se consemnează în procesul-verbal cu mențiunea că audierea a fost efectuată prin intermediul videoconferinței.”;</p>		<p>Nu este clară necesitatea consemnării în procesul-verbal a declarațiilor, atît timp cît este înregistrarea. Poate fi luat în calcul doar elaborarea unui rezumat al declarațiilor, însă consemnarea integrală a acestora pare să fie doar o dublare inutilă a eforturilor.</p>
<p>Articolul 115: în titlu și în tot cuprinsul articolului, cuvintele „audio sau video” se substituie cu cuvintele „audio și video”; la alineatul (1), textul „pot fi aplicate, la cererea acestora sau din oficiu,” se substituie cu cuvintele „se aplică”;</p>	<p><u>Articolul 115. Înregistrările audio sau video la efectuarea acțiunilor procesuale</u></p> <p><u>(1) La efectuarea acțiunilor procesuale ofițerul de urmărire penală, după caz, procurorul, pot utiliza mijloace tehnice de înregistrare audio-video.</u></p>	<p>În proiect, am venit cu propunerea de a revizui procedeele probatorii și procedurile care le reglementează pentru simplificarea lor, iar una din măsurile prevăzute este înregistrarea audio-video obligatoriu a acțiunilor procesuale indicate în acest</p>

<p>la alineatul (3), cuvintele „se reproduce în întregime în fața persoanei audiate” se substituie cu textul „poate fi reprodusă în întregime la solicitarea consemnată în procesul-verbal al acțiunii sau din oficiu”, iar textul „de asemenea, pe caseta audio sau video” se substituie cu cuvintele „pe suportul informațional care conține înregistrarea”.</p>	<p><u>(2) Înregistrările audio-video ale acțiunilor procesuale constituie mijloc de probă separat.</u> <u>(3) Utilizarea, la faza de urmărire penală, a mijloacelor tehnice de înregistrare audio-video este obligatorie la:</u> 1) <u>audierea martorului, victimei, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile, învinutului;</u> 2) <u>efectuarea confruntării;</u> 3) <u>efectuarea cercetării la fața locului;</u> 4) <u>efectuarea perchezitiei;</u> 5) <u>verificarea declarațiilor la locul comiterii infracțiunii;</u> 6) <u>prezentarea spre recunoaștere, cu excepția recunoașterii după fotografie;</u> 7) <u>examinarea cadavrului;</u> 8) <u>reconstituirea faptei;</u> 9) <u>efectuarea experimentului.</u> <u>(4) Înregistrarea audio-video poate fi realizată cu orice mijloc tehnic, inclusiv personal.</u> <u>(5) Înregistrările audio-video se stochează pe suport digital, care se anexează la cauza penală.</u></p>	<p>articol. Acest fapt va eficientiza munca ofițerului de urmărire penală, evitând irosirea inutilă a timpului și resurselor administrative și umane.</p>
	<p>Articolul 123. Experimentul în procedura de urmărire penală (1) În scopul verificării și precizării datelor ce au importanță pentru cauza penală și care pot fi reproduse în condițiile efectuării unor experimente și a altor activități de investigații, organul de urmărire penală <u>sau, după caz, instanța de judecată</u>, este în drept să efectueze un experiment în procedura de urmărire penală. (2) În caz de necesitate, organul de urmărire penală <u>sau, după caz, instanța de judecată</u>, este în drept să antreneze în efectuarea experimentului bănuitul, învinutul, martorul, cu consimțământul acestora, specialistul și alte persoane și să utilizeze diferite mijloace tehnice.</p>	<p>Având în vedere că experimentul, precum și alte mijloace de probă și procedee probatorii, au o importanță majoră la administrarea probelor în procesul penal, se propune ca instanța de judecată să aibă posibilitatea să efectueze experimentul, în special când are nevoie să verifice probele acumulate, sau declarațiile bănuितului/învinutului cu privire la săvârșirea infracțiunii, declarațiile martorilor etc. Această modificare este necesară și în contextul propunerii CRJM de a introduce o instituție nouă “Camera preliminară”.</p>

	<p>Articolul 124 se exclude.</p> <p>Articolul 126 (2) Ridicarea de documente ce conțin informații care constituie secret de stat, comercial, bancar, precum și ridicarea informației privind convorbirile telefonice se fac numai cu autorizația judecătorului de instrucție, <u>după caz, de către instanța de judecată.</u></p> <p>La articolul 139 <u>(1) În cazul în care este necesară explicarea unor fapte sau circumstanțe ale cauzei, părțile în proces, reprezentanții acestora sau instanța de judecată, pot folosi cunoștințele unui specialist, pentru efectuarea constatării tehnico-științifice sau medico-legale.</u></p>	
<p>Articolul 143 se completează cu punctul (4¹) cu următorul cuprins: „(4¹) stării sănătății bănuțitului, învinuitului sau inculpatului privat de libertate – în cazurile prezenței unor indici de îmbolnăvire de o boală gravă;”.</p>	<p>Articolul 143 (1) Expertiza judiciară se dispune și se efectuează, în mod obligatoriu, pentru constatarea: 1) cauzei morții; 2) gradului de gravitate și a caracterului vătămărilor integrității corporale; 3¹) stării psihice și fizice a persoanei în privința căreia se reclamă că s-au comis acte de tortură, tratamente inumane sau degradante; 6) altor cazuri cînd prin alte probe nu poate fi stabilit adevărul în cauză.</p>	<p>Nu este necesară dispunerea expertizei judiciare în mod obligatoriu în cazurile de tortură în vederea pornirii urmăririi penale. Acest lucru doar va bloca procesul penal, mai ales cînd semnele torturii la victimă sunt evidente. Totuși, această expertiză poate fi cerută alternativ, de exemplu pentru calificarea infracțiunii etc.</p>
<p>La articolul 192: alineatul (1) se completează cu textul „ , precum și la cererea învinuitului sau inculpatului aflat în detenție”; alineatul (2) se abrogă.</p>	<p>Articolul 192 <u>(1) Liberarea provizorie pe cauțiune poate fi dispusă la cererea învinuitului, inculpatului aflat în detenție ori apărătorului, în cazul în care s-a depus cauțiunea stabilită de judecătorul de instrucție sau de către instanță. Judecătorul</u></p>	<p>Una dintre măsurile preventive cel mai puțin aplicată în sistemul judiciar național este liberarea provizorie pe cauțiune. Chiar dacă experiența altor state a demonstrat eficiența acestei măsuri, în special atunci cînd e vorba despre cazurile penale ce vizează infracțiuni non-violente, ca formă de săvârșire, liberarea provizorie pe</p>

La articolul 192¹ alineatul (1), după cuvântul „procuraturii” se introduc cuvintele „sau după caz a instanței de judecată”.

poate respinge cererea de liberare provizorie pe cauțiune în cazul în care cauțiunea nu acoperă riscurile constatate.

(2^a) Necesitatea de menținere a măsurii liberării provizorii pe cauțiune se verifică periodic, dar nu mai rar decât o dată la 60 de zile, de către judecătorul care a dispus măsura sau, în lipsa acestuia, de către judecătorul desemnat în modul stabilit de lege.

(3) În perioada liberării provizorii pe cauțiune, persoana este obligată să se prezinte la citarea organului de urmărire penală sau instanței de judecată și să comunice orice schimbare a domiciliului. Față de persoana liberată provizoriu pe cauțiune pot fi aplicate și alte obligații prevăzute de art.191 alin.(3).

(3¹) Liberarea provizorie pe cauțiune poate fi însoțită de una sau mai multe din următoarele obligații:

1) să nu părăsească localitatea unde își are domiciliul decât în condițiile stabilite de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanță;

2) să comunice organului de urmărire penală sau, după caz, instanței de judecată orice schimbare de domiciliu;

3) să nu frecventeze locuri anume stabilite;

4) să se prezinte la organul de urmărire penală sau, după caz, la instanța de judecată ori de câte ori este citată;

5) să nu comunice cu anumite persoane;

6) să predea pașaportul organului de urmărire penală sau instanței de judecată.

La articolul 192¹

(1) Dispunerea cauțiunii se face prin depunerea unei sume de bani determinate pe contul depozitar al procuraturii sau, după caz, al instanței de judecată.

(2) Valoarea cauțiunii se determină de către judecătorul de instrucție sau de către instanța de judecată de la 500 la

cauțiune, în Republica Moldova, este privită cu scepticism de principalii actori ai procesului judiciar – procurori și judecători.

Cu toate acestea, obiectivul esențial al liberării provizorii pe cauțiune este asigurarea desfășurării normale a procesului penal, fără însă a ține în stare de arest persoana învinuită de săvârșirea unei infracțiuni (în special având în vedere că mai mult de 85% din demersurile de arestare sunt autorizate și avem peste 30 de violări în acest sens constatate de Curtea Europeană).

Cauțiunea, adică suma de bani pe care o depune persoana are trei scopuri:

- garantarea participării învinuitului, inculpatului la procesul penal și respectarea de către acesta a obligațiilor stabilite față de el de către instanța de judecată;
- garantarea plății despăgubirilor bănești ce vor fi acordate de instanță pentru repararea pagubelor cauzate prin infracțiune;
- garantarea plății amenzii.

Prin urmare, propunem de pus accent mai mare pe alternativele la detenție, precum instituția cauțiunii și fortificarea acesteia.

	<p>1000000 de unități convenționale, în funcție de situația financiară a persoanei respective, mărimea prejudiciului cauzat prin infracțiune și gravitatea infracțiunii.</p> <p>(3) Cauțiunea garantează:</p> <p>1) participarea învinutului, inculpatului la procesul penal și respectarea de către acesta a obligațiilor prevăzute la art.192 alin.(3)-alin. (3¹).</p> <p>Articolul 193. Revocarea liberării provizorii pe cauțiune</p> <p>(1) Liberarea provizorie pe cauțiune poate fi revocată dacă:</p> <p>1) se descoperă fapte și circumstanțe care nu au fost cunoscute la data admiterii cererii de liberare și care împiedică liberarea provizorie pe cauțiune;</p> <p>(2) În cazul revocării liberării provizorii pe cauțiune, persoana este supusă arestării preventive sau arestării la domiciliu.</p> <p>Articolul 194</p> <p>(5¹) Prin hotărârea instanței de judecată, cauțiunea poate fi folosită și pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune și/sau executarea pedepsei amenzii.</p>	
	<p>Articolul 212 se va reda în felul următor:</p> <p>Articolul 212. Confidențialitatea materialelor urmăririi penale</p> <p>(1) Învinuitul, partea vătămată și apărătorii și reprezentanții acestora au acces la materialele urmăririi penale și pot participa la efectuarea măsurilor de urmărire penală. Pe durata efectuării măsurilor speciale de investigații, învinuitul și apărătorul acestuia nu au acces la materialele ce vizează aceste măsuri.</p> <p>(2) Procurorul, prin ordonanță motivată, poate restricționa accesul pentru o anumită perioadă de timp la anumite materiale ale urmăririi penale, în măsura în care acest lucru</p>	<p>Legislația nu oferă victimelor și părții apărării posibilitatea de a se opune eficient abuzurilor care ar putea fi comise de partea acuzării la faza de urmărire penală, deoarece acestea nu au acces la dosarul penal. Victimele și partea apărării obțin dreptul de acces la dosarul penal abia la sfârșitul urmăririi penale, care însă poate dura ani de zile, o reminiscență a trecutului sovietic. În hotărârea Plotnicova c. Moldovei, Curtea Europeană a constatat că nu a existat un proces echitabil atunci când apărarea nu a avut acces la toate materialele din dosarul penal, care erau determinante pentru cauza penală. Limitarea absolută a accesului la</p>

	<p>este necesar pentru a asigura buna investigare a cauzei. <u>Ordonanța procurorului este susceptibilă de atac.</u></p> <p><u>(3) Dacă este necesar pentru buna desfășurare a urmăririi penale, persoana care efectuează urmărirea penală poate interzice martorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabilă sau reprezentanții lor, apărătorul, să comunice terților date confidențiale privind urmărirea penală.</u></p> <p><u>(4) Cu acordul procurorului, datele privind urmărirea penală pot fi comunicate altor persoane. Expertul, specialistul, interpretul, traducătorul și alte persoane care asistă sau efectuează acțiunile de urmărire penală nu pot comunica terților date privind urmărirea penală decât cu acordul persoanei responsabile de efectuarea urmăririi penale.</u></p>	<p>materialele urmăririi penale de asemenea este contrară reglementărilor Uniunii Europene, la care Republica Moldova aspiră să adere.</p> <p>Având în vedere propunerea de renunțare la prezumția confidențialității urmăririi penale, se impune necesitatea oferirii drepturilor apărării și a victimei/părții vătămate/părții civile de a avea acces la materialele urmăririi penale pe durata urmăririi penale, de a obține copii de pe acestea, de a contesta anumite acțiuni, de a participa la măsurile de urmărire penală întreprinse de procurori în privința altor persoane (ex. audierea martorilor) etc.</p>
<p>Articolul 251. Efectele nulității</p> <p>(1) Încălcarea prevederilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural numai în cazul în care s-a comis o încălcare a normelor procesuale penale ce nu poate fi înlăturată decât prin anularea aceluși act, fie au fost afectate caracterul echitabil al procesului penal sau drepturile părților.</p> <p>(2) Actele îndeplinite ulterior actului care a fost declarat nul sunt la rândul lor lovite de nulitate atunci când există o legătură directă între acestea și actul declarat nul.</p> <p>(3) Atunci când constată nulitatea unui act, organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată dispune, atunci când este necesar și dacă este posibil, refacerea aceluși act cu respectarea dispozițiilor legale.”</p> <p>64. Se completează cu articolele 251¹ și 252² cu următorul cuprins: „Articolul 251¹. Nulitățile absolute</p>	<p>Articolele 251-251² se redau într-o redacție nouă după cum urmează:</p> <p><u>Articolul 251. Nulitățile</u></p> <p><u>(1) Încălcarea dispozițiilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural în condițiile prevăzute expres de prezentul cod.</u></p> <p><u>(2) Actul procedural încetează să producă efecte din momentul declarării nulității acestuia. Actul îndeplinit ulterior actului care a fost declarat nul este nul dacă se întemeiază pe actul nul, ori depinde de valabilitatea acestuia.</u></p> <p><u>Articolul 251¹. Nulitatea absolută</u></p> <p><u>(1) Nulitatea absolută a actului procedural nu se înlătură în niciun mod, poate fi invocată în orice etapă a procesului de către părți și se ia în considerare de instanță, inclusiv din oficiu.</u></p>	<p>Redacția propusă la alin. (1) e către autori, este confuză și lasă discreție largă judecătorului, fără o ghidare clară.</p> <p>Propunem o nouă redacție a prevederilor care reglementează nulitățile, pentru a clarifica deosebirea dintre nulitatea absolută și cea relativă și a situațiilor care duc la nulitatea actelor procedurale și a efectele acestora. În practică, se întâlnesc interpretări destul de tendențioase</p> <p>Astfel, vor fi prevăzute articole separate pentru nulitatea absolută și nulitatea relativă. Aceasta clarificare va înlătura interpretările diferite, principala deosebire dintre acestea se referă la termene, posibilitatea de a fi invocată din oficiu și calitatea persoanelor. De asemenea, se propune ca nulitatea absolută a actului procesual să se aplice unui număr redus de situații, cum ar fi încălcarea competenței materiale și după competența persoanei, etc. De asemenea, propunem</p>

(1) Determină întotdeauna aplicarea nulității încălcarea dispozițiilor privind:

- a) compunerea completului de judecată;
 - b) competența instanțelor judecătorești după calitatea persoanei;
 - c) publicitatea ședinței de judecată;
 - d) participarea părților în cazurile obligatorii;
 - e) prezența interpretului, traducătorului, dacă sunt obligatorii potrivit legii;
- (2) Nulitatea absolută se constată din oficiu sau la cerere.
- (3) Încălcarea dispozițiilor legale prevăzute în alin. (1) poate fi invocată la orice etapă a procesului penal.”

Articolul 251². Nulitățile relative

- (1) Încălcarea oricăror dispoziții legale în afara celor prevăzute la art. 251¹, determină nulitatea actului atunci când a fost afectat caracterul echitabil al procesului penal sau drepturile părților.
- (2) Nulitatea relativă poate fi invocată de procuror, bănuțit, învinuit, inculpat, celelalte părți, atunci când există un interes procesual propriu în respectarea dispoziției legale încălcate.
- (3) Nulitatea relativă se invocă:
- a) în cursul urmăririi penale – în timpul sau imediat după efectuarea actului ori cel mai târziu la terminarea urmăririi penale când partea ia cunoștință de materialele dosarului;
 - b) în instanța de judecată – numai pentru probele care sunt prezentate nemijlocit în instanță.
- (4) Prin derogare de la alin. (3), în cazul în care, din motive întemeiate partea nu a avut posibilitatea de a lua cunoștință de materialele urmăririi penale până la

(2) Determină nulitatea absolută a actului procedural încălcarea dispozițiilor privind:

- 1) competența materială și competența după calitatea persoanei,
- 2) participarea părților în proces, în cazurile în care prezența acestora este obligatorie potrivit legii.

Articolul 251². Nulitatea relativă

(1) Încălcarea oricărei alte prevederi legale decât cele prevăzute 251¹ atrage nulitatea actului atunci dacă nerespectarea cerințelor legale a dus la încălcarea drepturilor părților prevăzute de prezentul cod.

(2) Nulitatea relativă a actului procedural poate fi invocată de către părți atunci când există un interes procesual propriu.

(3) Invocarea nulității relative la faza urmăririi penale se realizează în condițiile prevăzute la art. 298 din prezentul cod.

(4) Nulitatea relativă a actului procedural poate fi examinată în cadrul ședinței preliminare doar dacă au fost respectate prevederile alin. (3), sau dacă instanța de judecată constată că au existat motive convingătoare ce au făcut imposibilă invocarea ei în condițiile art. 298 din prezentul cod.

(5) Neinvocarea în ședința preliminară a nulității relative a actului procedural întocmit la faza urmăririi penale atrage decăderea din acest drept. Nulitatea relativă a actului de procedură întocmit la faza judecării cauzei, poate fi invocată cu cel puțin o zi până la data următoarei ședințe de judecată.

ca nulitatea să nu poată fi declarată de către judecătorul de instrucție, ci doar de judecătorul care examinează cauza în fond, la ședința preliminară.

Reiterăm același argument invocat la art. 251. Sintagma “când a fost afectat caracterul echitabil al procesului penal” este confuză și lasă discreție largă judecătorului, fără o ghidare clară.

<p>trimiterea cauzei în judecată, nulitatea relativă poate fi invocată în instanța de judecată.</p> <p>(5) Nulitatea relativă nu se aplică și nu duce la anularea actului atunci când persoana interesată nu a invocat-o în termenul prevăzut de lege.”</p>	<p><u>Articolul 259 se exclude.</u></p>	
<p>La articolul 260 se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins: „(7) Datele cu caracter personal referitoare la vârsta, domiciliul, datele de contact, cetățenia, studiile, situația militară, situația familială, ocupația sau altă informație necesară pentru identificarea persoanelor menționate la alin. (2) pct. 3), se consemnează în anexa la procesul-verbal al acțiunii procesuale respective, care se păstrează în condiții de confidențialitate la materialele dosarului, într-un compartiment separat, la care părțile pot avea acces doar cu autorizarea procurorului, în cazul în care aceste date ar putea contribui la stabilirea adevărului.”</p>	<p>Articolul 260 se redă în următoarea redacție:</p> <p><u>Articolul 260. Procesul-verbal privind acțiunea procesuală</u> <u>(1) Procesul-verbal privind acțiunea procesuală se întocmește după terminarea acesteia, de către ofițerul de urmărire penală sau de către procuror. Înregistrarea audio-video a acțiunii procesuale este obligatorie în cazurile prevăzute de prezentul cod și poate fi efectuată atât de specialist, cât și de către persoana care efectuează acțiunea.</u> <u>(2) Procesul-verbal trebuie să cuprindă:</u> <u>1) locul și data efectuării acțiunii procesuale;</u> <u>2) funcția, numele și prenumele persoanei care întocmește procesul-verbal;</u> <u>3) numele, prenumele și alte date relevante identificării persoanelor care au participat la efectuarea acțiunii procesuale, iar dacă este necesar, și adresele lor, obiectiile și explicațiile acestora;</u> <u>4) data și ora începerii și terminării acțiunii procesuale;</u> <u>5) rezumatul circumstanțelor constatate, precum și a măsurilor întreprinse în cadrul efectuării acțiunii procesuale;</u> <u>6) alte date considerate importante de către persoana care efectuează acțiunea procesuală.</u> <u>(3) Dacă în cadrul efectuării acțiunii procesuale au fost depistate și, după caz, ridicate obiecte care pot constitui corpuri delictive, ele vor fi descrise amănunțit în procesul-verbal, cu mențiunea despre fotografierea lor, dacă aceasta a avut loc.</u></p>	<p>Referitor la redacția alin. (7) propusă de autori, menționăm că realizarea practică a acestui lucru este imposibilă, deoarece procesul-verbal este pus integral la dispoziția părților. Propunem ca aceste date să nu fie menționate în procesul-verbal.</p> <p>Propunem o redacție mai clară a acestui articol. De asemenea, accentuarea priorității și prevalenței înregistrării audio-video, atunci când există divergențe între conținutul procesului-verbal și înregistrarea audio-video.</p>

	<p>(4) <u>În cazul divergențelor între conținutul procesului-verbal și înregistrarea audio-video, prevalează înregistrarea audio-video.</u></p> <p>(5) <u>Procesul-verbal se semnează de către persoana care îl întocmește.</u></p>	
<p>La articolul 264 alineatul (2), textul „înregistrării audio sau video” se substituie cu textul „înregistrării audio și video”.</p>	<p>Articolul 264</p> <p>(2) Declarația de autodenunțare se face în scris sau oral, <u>în prezența unui avocat</u>. În cazul în care autodenunțarea se face oral, despre aceasta se întocmește un proces-verbal în condițiile art.263 alin.(5), cu înregistrarea audio sau video a declarației de autodenunțare.</p>	<p>Prezența avocatului este foarte importantă în cazul autodenunțării, pentru a evita eventualele abuzuri și intimidări care pot să apară la în cadrul acestei acțiuni procesuale din partea organului de urmărire penală.</p>
<p>Articolul 265: alineatul (1) se completează cu următoarea propoziție „Plângerea sau denunțul se înregistrează în Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni.”;</p>	<p>Articolul 265</p> <p>(1) Organul de urmărire penală este obligat să primească plîngerile sau denunțurile referitoare la infracțiunile săvârșite, pregătite sau în curs de pregătire chiar și în cazul în care cauza nu este de competența lui. Plîngerea sau denunțul se înregistrează în Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni. <u>Persoana care a depus plîngerea sau denunțul primește o confirmare a recepționării sesizării. Persoanei care a depus plîngerea sau denunțul i se eliberează imediat un certificat despre acest fapt, indicîndu-se persoana care a primit plîngerea sau denunțul și timpul cînd acestea au fost înregistrate.</u></p> <p>(3) Dacă a depistat o infracțiune ori a constatat o bănuială rezonabilă cu privire la o infracțiune comisă, ofițerul de urmărire penală, colaboratorul organelor de constatare menționate la art.273 alin.(1) lit.a) c) sau procurorul întocmește un proces verbal în care consemnează cele constatate și concomitent dispune înregistrarea imediată a autosesizării pentru a începe urmărirea penală.</p>	<p>Este de apreciat faptul că autorii proiectului au luat în considerare propunerea CRJM de a înregistra plîngerea sau denunțul în Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni. Cu toate acestea, reiterăm importanța primirii de către persoana care a depus plîngerea sau denunțul a unei confirmări privind recepționarea sesizării. Acest lucru va responsabiliza și mai mult organul de urmărire penală și va oferi o dovadă suplimentară persoanei care o depune.</p>

	<p>Articolul 270</p> <p>(1) Procurorul exercită urmărirea penală în cazurile:</p> <p>1) infracțiunilor săvârșite de:</p> <p><u>lit. l) membri ai organelor de conducere a Băncii Naționale a Moldovei și membri ai Comisiei Electorale Centrale;</u></p> <p>2) următoarelor infracțiuni:</p> <p>e) infracțiunile prevăzute la art.183, 185¹-185³, 223-240, 242¹, 242², 242³, 245-245⁹, 245¹¹-246², 250-255, 257-261¹ și 262 din Codul penal;</p> <p><u>(5) Procurorul General și adjuncții săi pot să dispună, prin ordonanță motivată, exercitarea urmăririi penale de către procurorul din Procuratura Generală, în cazurile prevăzute la alin. (1), cu excepția celor date prin lege în competența procuraturilor specializate. La solicitarea procuraturii teritoriale care exercită urmărirea penală, cauza poate fi transmisă de către Procurorul General și adjuncții săi pentru exercitare unei alte procuraturi teritoriale.</u></p> <p>(9) În caz de necesitate, procurorul poate exercita personal urmărirea penală în orice cauză penală.</p>	<p>Având în vedere propunerea de mai sus privind revizuirea competențele procurorului și ale ofițerului de urmărire penală, este necesar de operat modificări și la acest articol.</p> <p>Se impune detalierea acestei prevederi, deoarece nici în legislație, nici în practică, nu este o delimitare clară a competențelor diferitor procuraturi (de ex. procuraturile de sector și Procuratura Generală). Prin urmare, propunem reglementarea mai detaliată a situațiilor în care Procuratura Generală este responsabilă din oficiu de anumite tipuri de cauze. În practică, este straniu că alte procuraturi decât Procuratura Generală să fie responsabile de infracțiunile cibernetice sau de cele care vizează traficul de ființe umane. De asemenea, legea nu face distincție între competența procuraturilor de sector sau raionale și Procuratura UTA Găgăuzia sau Procuratura municipiului Chișinău. Aceste lacune nu adaugă previzibilitate și sustenabilitate sistemului procuraturii.</p>
	<p>Articolul 276¹ . Pornirea urmăririi penale în cazul unor categorii de infracțiuni se exclude.</p>	<p>În cazul infracțiunilor de la art. 241, 242, 244, 244¹-244³, 246, 246¹ din Codul penal, organul de urmărire penală sau procurorul competent, odată cu pornirea urmăririi penale, trebuie să solicite opinia organului competent de control de stat asupra activității de întreprinzător în vederea expunerii cu privire la existența sau nu a încălcării legislației din domeniu și a prejudiciului cauzat prin încălcare. Această modificare a fost introdusă în anul 2018 cu scopul declarat de a proteja activitatea de întreprinzător și de a reduce riscul abuzurilor. În practică,</p>

		<p>însă, această modificarea doar a dus la blocarea unor proceduri importante. Astfel, se propune excluderea în totalitate a acestui articol.</p>
<p>La articolul 281 alineatul (2), cuvintele „caracterului vinei” se substituie cu cuvintele „formele vinovăției”;</p>	<p>Articolul 280. Propunerea de punere sub învinuire se exclude.</p> <p>Articolul 281 <u>(1) Dacă, după examinarea materialelor cauzei, ofițerul de urmărire penală sau, după caz, procurorul care exercită urmărirea penală consideră că probele acumulate permit înaintarea acușării, el emite o ordonanță de punere sub învinuire a persoanei.</u></p> <p>Articolul 282. Înaintarea învinuirii <u>(1) Înaintarea învinuirii se face de către ofițerul de urmărire penală sau, după caz, de către procuror, în cel mult 48 de ore din momentul emiterii ordonanței de punere sub învinuire, dar nu mai târziu de ziua în care învinuitul s-a prezentat sau a fost adus în mod silit.</u> <u>(2) Înaintarea învinuirii poate fi amânată prin ordonanța procurorului pe perioada efectuării măsurilor speciale de investigații în cauza penală, dar nu mai mult de un an. În cazul investigații infracțiunilor săvârșite de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală, amânarea înaintării învinuirii poate avea loc pe toată durata efectuării măsurilor speciale de investigații în cauza penală.</u> <u>(3) Ofițerul de urmărire penală sau, după caz, procurorul, după stabilirea identității învinuitului, îi aduce la cunostință ordonanța de punere sub învinuire și îi explică conținutul ei. Aceste acțiuni se confirmă prin semnăturile ofițerului de urmărire penală sau, după caz, a procurorului, învinuitului și ale altor persoane care participă la această acțiune</u></p>	<p>Aceste modificări sunt necesare în propunerii CRJM de a revizui competențele funcționale ale ofițerului de urmărire penală și ale procurorului la faza urmăririi penale, în sensul fortificării rolului ofițerului de urmărire penală, prin atribuirea competențelor de punere sub învinuire, încetare, clasare a cauzei penale.</p>

La articolul 283 alineatul (1), după cuvintele „procurorul este obligat” se introduce textul „să emită o altă ordonanță motivată și”.

Articolul 285 se completează cu alineatul (4¹) cu următorul cuprins:
„(4¹) În cazul în care bănuitul sau învinuitul și partea vătămată, partea civilă, au încheiat o tranzacție de împăcare sau de mediere, prezentată organului de urmărire penală, pe categoria infracțiunilor prevăzute în art. 109 din Codul penal, procurorul este obligat să înceteze urmărirea penală față de bănuit sau învinuit dacă sunt întrunite condițiile pentru împăcare.”

procesuală, aplicate pe ordonanța de punere sub învinuire, indicându-se data și ora punerii sub învinuire.

(4) După înaintarea învinuirii, ofițerul de urmărire penală sau, după caz, procurorul îi va explica învinuitului drepturile și obligațiile acestuia prevăzute în art. 66. Învinuitului i se înmânează copia de pe ordonanța de punere sub învinuire și informația în scris privind drepturile și obligațiile lui.

(5) Ofițerul de urmărire penală în termen de cel mult 48 de ore va informa procurorul despre înaintarea învinuirii.

Articolul 283

(3) Prevederile alin. (1) se aplică în mod corespunzător fazei de judecare a cauzei.

Articolul 285

(4) Încetarea urmăririi penale se dispune de către procurorul care exercită urmărirea penală sau de către ofițerul de urmărire penală cu încuviințarea procurorului care conduce urmărirea penală.

(7) Încetarea urmăririi penale nu poate avea loc contrar voinței învinuitului, a reprezentantului legal, sau a succesorului învinuitului decedat.

~~(8) Dacă constată că nu este cazul să dispună încetarea urmăririi sau a dispus încetarea parțială ori dacă din alte considerente persistă necesitatea continuării procesului penal, procurorul, după caz, restituie cauza penală organului de urmărire penală, cu indicația respectivă, fixând termenul urmăririi penale, sau ia o altă decizie în conformitate cu prezentul cod.~~

Articolul 293:

la alineatul (1), textul „Părții civile, părții civilmente responsabile și reprezentanților lor li se prezintă pentru a lua cunoștință doar materialele referitoare la acțiunea civilă la care sunt parte.” se exclude;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) La cererea părților și altor persoane participante la procesul penal, procurorul poate expedea prin intermediul poștei electronice indicată în cerere, o copie scanată a materialelor urmăririi penale. În cazul în care învinuitul este în arest, materialele urmăririi penale se aduc la cunoștința acestuia în prezența apărătorului lui, iar la cererea învinuitului – fiecăruia dintre ei, în mod separat.”;

la alineatul (3), după textul „prevăzute în art. 110” se introduce textul „, și a informației ce se referă la datele cu caracter personal, păstrată în condiții de confidențialitate în compartimentul separat al cauzei penale”;

la alineatul (6), după cuvintele „în legătură cu urmărirea penală” se introduc cuvintele „sau de completare a urmăririi penale”, iar în final se completează cu enunțul: „Prevederile art. 295 se aplică în modul corespunzător.”

Articolul 293

~~(3) Pentru a se lua cunoștință de materialele urmăririi penale, ele se prezintă cusute în dosar, numerotate și înscrise în borderou. La cererea părților, vor fi prezentate și corpurile delictelor, vor fi reproduse înregistrările audio și video, cu excepția cazurilor prevăzute în art.110. Dacă dosarul penal are mai multe volume, acestea se prezintă concomitent pentru a se lua cunoștință de materialele respective ca persoana care ia cunoștință de ele să poată reveni la oricare din aceste volume de mai multe ori. Pentru a se lua cunoștință de dosarele voluminoase, procurorul, printr-o ordonanță, poate întocmi un grafic, coordonat cu apărătorul, prin care stabilește data și numărul volumelor pentru studiere.~~

~~(4) Termenul pentru a se lua cunoștință de materialele urmăririi penale nu poate fi limitat, însă în cazul în care persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa, procurorul fixează modul și termenul acestei acțiuni, reieșind din volumul dosarului.~~

Articolul 294. Procesul-verbal al prezentării materialelor de urmărire penală se exclude.

Articolul 296

(1) Rechizitoriu este actul de sesizare a instanței de judecată. Rechizitoriul, informația cu privire la durata urmăririi penale, măsurile preventive aplicate, durata arestării preventive, corpurile delictelor și locul lor de păstrare, măsurile de ocrotire, alte măsuri procesuale, precum și cheltuielile judiciare, lista probelor și acțiunea civilă în cazul care este depusă, se

Având în vedere propunerea anterioară a CRJM că materialele urmăririi penale să fie confidențiale (cu unele excepții evidente), precum și digitalizarea și simplificarea unor proceduri, este necesară excluderea prevederilor referitor la termenul de luare a cunoștințelor cu materialele cauzei și la procesul-verbal de prezentare a materialelor de urmărire penală.

Propunem să se renunțe la practica de transmitere în judecată a dosarului penal. În judecată va fi transmis doar rechizitoriul și lista probelor. Ulterior, admisibilitatea acestora va fi examinată și, dacă vor fi admisibile, vor fi examinate în fond în procedură contradictorie. Acest fapt va asigura că judecătorii nu și-au format o opinie în baza probelor inadmisibile din dosar. De asemenea, aceasta va ordona activitatea de

	<p><u>expediază în instanța de judecată de către procurorul care a exercitat ori a condus urmărirea penală.</u></p> <p>(4) La rechizitoriu se anexează o informație cu privire la durata urmăririi penale, măsurile preventive aplicate, durata arestării preventive, corpurile delictive și locul lor de păstrare, acțiunea civilă, măsurile de ocrotire, alte măsuri procesuale, precum și cheltuielile judiciare, <u>în ședința preliminară.</u></p> <p>(6) <u>După efectuarea acțiunilor de urmărire penală suplimentare, procurorul transmite cauza penală completului de judecată care a restituit cauza pentru examinarea acesteia.</u></p>	<p>urmărire penală (ex. audierea martorilor acuzării care pleacă din țară cu participarea apărării).</p>
<p>La articolul 298 alineatul (2), după cuvintele „se adresează” se introduce textul „în termen de 15 zile”, iar după prima propoziție se completează cu propoziția: „Termenul de adresare a plângerii depuse de persoanele indicate la alin. (1) se calculează din momentul de când au luat cunoștință de act ori au aflat despre inacțiunea organului de urmărire penală sau a organului care exercită activitate specială de investigații.”</p>	<p><u>Articolele 298, 299, 299¹, 299² se redau în felul următor:</u></p> <p><u>Articolul 298. Contestația împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații</u></p> <p><u>(1) Împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații pot înainta contestație învinuitul, reprezentantul lui legal, apărătorul, partea vătămată, victima, partea civilă, partea civilmente responsabilă și reprezentanții acestora, precum și alte persoane ale căror drepturi și interese legitime au fost lezate de aceste organe.</u></p> <p><u>(2) Contestația se adresează procurorului care conduce urmărirea penală și se depune fie direct la acesta, fie la organul de urmărire penală în termen de cel mult 7 zile din momentul comunicării despre efectuarea acțiunii pretinse ilegale, constatării inacțiunii sau din momentul comunicării actului contestat. Atunci când contestația a fost depusă la organul de urmărire penală, acesta este obligat să o înainteze, în termen de 24 de ore de la primirea ei, procurorului împreună cu</u></p>	<p>La fel, propunem să fie revăzut sistemul de examinare a plângerilor împotriva acțiunilor organului de urmărire penală. Contestația împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații se depune la procurorul care conduce urmărirea penală în termen de 7 zile din momentul comunicării despre efectuarea acțiunii pretinse ilegale, constatării inacțiunii sau din momentul comunicării actului contestat. Ordonanțele privind scoaterea de sub urmărire penale, încetare a urmăririi penale și de clasare a cauzei penale se contestă la procurorul ierarhic superior. Tot la procurorul ierarhic superior, în termen de 7 zile, se contestă acțiunilor, inacțiunilor și actelor procurorului care exercită urmărirea penală.</p> <p>La examinarea plângerilor împotriva acțiunilor organului de urmărire penală, se scurtează termenele: depunerea contestației în termen de 7 zile (acum e 15 zile); înaintarea contestației în termen de 24 de ore (acum sunt 48 de ore) la procurorul care conduce urmărirea</p>

<p>Articolul 299 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins: „(1¹) Ordonanța procurorului emisă în urma examinării plângerii nu mai poate fi contestată la procurorul ierarhic superior, însă poate fi atacată prin plângere, în instanța judecătorească, în condițiile art. 313.”</p> <p>Articolul 299¹: la alineatul (2), textul „ , precum și de adjuncții lor,” se exclude; la alineatul (3) textul „din momentul efectuării acțiunii, inacțiunii sau de când s-a luat cunoștință de act,” se exclude, iar după prima propoziție se completează cu</p>	<p><u>explicațiile sale sau ale organului care exercită activitate specială de investigații, atunci când acestea sunt necesare.</u> <u>(3) Contestatia depusă în condițiile prezentului articol nu suspendă executarea acțiunii sau actelor atacate dacă procurorul care conduce urmărirea penală nu consideră aceasta necesar.</u> <u>(4) Ordonanțele privind scoaterea de sub urmărire penale, încetare a urmăririi penale și de clasare a cauzei penale se contestă conform art. 299¹.</u></p> <p>Articolul 299. Examinarea contestațiilor de către procuror <u>(1) Procurorul, în termen de cel mult 7 zile de la primirea contestației înaintate în condițiile art. 298, este obligat să emită o ordonanță motivată privind soluționarea acesteia, care este comunicată în cel mult 3 zile din momentul emiterii, persoanei care a depus contestația și eventual persoanelor ce le-ar fi lezate interesele legale prin decizia respectivă.</u> <u>(2) În cazurile în care contestația este admisă, procurorul este în drept:</u> <u>1) să schimbe temeiul de drept al actului procesual contestat;</u> <u>2) să anuleze sau să modifice actul procesual contestat ori unele motive reținute în conținutul acestuia.</u> <u>(3) Ordonanța procurorului privind examinarea contestației nu poate fi contestată la judecătorul de instrucție, cu excepția cazurilor prevăzute de art. 313 alin. (2).</u></p> <p>Articolul 299¹. Contestația împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor procurorului care exercită urmărirea penală <u>(1) Persoanele indicate la art. 298 alin. (1) sunt în drept să depună contestație împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor procurorului care exercită urmărirea penală.</u></p>	<p>penală sau la procurorul ierarhic superior de către persoana acțiunile căreia se contestă; comunicarea în termen de 3 zile persoanei care a depus contestația a ordonanței motivate a procurorului privind soluționarea acesteia etc.</p> <p>De asemenea, a fost introdusă și “victima” în calitate de subiect care poate depune contestație.</p>
---	---	--

propoziția: „Termenul de adresare a plângerii depuse de persoanele indicate la art. 298 alin. (1) se calculează din momentul de când au luat cunoștință de act ori au aflat despre inacțiunea organului de urmărire penală sau a organului care exercită activitate specială de investigații.”

(2) Contestația se adresează, în termen de 7 zile din momentul efectuării acțiunii, constatării inacțiunii sau din momentul luării de cunoștință de actul contestat, procurorului ierarhic superior și se depune fie direct la acesta, fie la procurorul care exercită urmărirea penală. În cazul în care contestația a fost depusă la procurorul acțiunile, inacțiunile sau actele căruia sunt contestate, acesta este obligat să o înainteze, în termen de 24 de ore de la primire, procurorului ierarhic superior împreună cu explicațiile sale, atunci când acestea sunt necesare.

(3) Contestația depusă în condițiile prezentului articol nu suspendă executarea acțiunii sau actelor atacate dacă procurorul ierarhic superior nu consideră aceasta necesar.

Articolul 299² . Examinarea contestației de către procurorul ierarhic superior

(1) Contestația se examinează de către procurorul ierarhic superior în condițiile prevăzute la art. 299, care se aplică în mod corespunzător.

(2) În cazurile prevăzute de art. 313, procurorul ierarhic superior căruia i-a fost adresată greșit contestația, în termen de 3 zile, trimite contestația împreună cu materialele respective la judecătorul de instrucție.

Articolul 302

“(2) Hotărârea judecătorului de instrucție referitoare la autorizarea măsurilor procesuale de constrângere indicate în alin. (1) cu excepția pct.1) poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară în termen de 3 zile. Recursul se examinează în condițiile art. 313¹ din prezentul cod”.

Această clarificare este necesară în contextual revizuirii actelor procedurale ce pot fi contestate la judecătorul de instrucție.

	<p>Articolul 304</p> <p><u>(1) Temei pentru începerea procedurii de autorizare a efectuării acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații sau aplicării măsurilor procesuale de constrângere îl constituie demersul procurorului sau a ofițerului de urmărire penală prin care se solicită acordul pentru efectuarea acțiunilor respective.</u></p> <p>2) Partea descriptivă a demersului ordonanței va conține: descrierea faptei incriminate, locul, timpul și modul săvârșirii acesteia, forma vinovăției, consecințele infracțiunii în baza cărora se stabilesc acțiunile de urmărire penală sau măsurile speciale de investigații necesare pentru a fi efectuate, rezultatele care trebuie să fie obținute în urma efectuării acestor acțiuni/măsuri, termenul de efectuare a acțiunilor respective, locul efectuării lor, responsabilii de executare, metodele de fixare a rezultatelor și alte date ce au importanță pentru adoptarea de către judecătorul de instrucție a unei hotărâri legale și întemeiate. La demers ordonanță se anexează materialele ce confirmă necesitatea efectuării acestor acțiuni/măsuri.</p>	<p>Modificarea este în contextul fortificării instituției ofițerului de urmărire penală prin atribuirea unor competențe suplimentare acestuia.</p>
<p>Articolul 313: alineatul (4) va avea următorul cuprins: „(4) Plângerea se examinează de către judecătorul de instrucție în termen de până la 30 de zile, cu citarea procurorului, persoanei care a depus plângerea, precum și a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plângerii. Neparticiparea în ședință a procurorului, persoanei care a depus plângerea și/sau a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plângerii nu împiedică examinarea acesteia. Procurorul este obligat</p>	<p>Articolul 313. Examinarea contestației de către judecătorul de instrucție</p> <p><u>(1) Contestațiile împotriva actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate specială de investigații, sau ale procurorului pot fi înaintate judecătorului de instrucție de către învinuit, apărător, victimă, partea vătămată, reprezentant și succesori sau de către alte persoane drepturile și interesele legitime ale cărora au fost încălcate de aceste organe.</u></p> <p><u>(2) Sunt pasibile de a fi atacate la judecătorului de instrucție:</u></p>	<p>Instituția judecătorului de instrucție este una relativ nouă în sistemul judiciar național. Jurisprudența în acest domeniu ne oferă mai multe exemple privind unele neclarități și imprecizii legislative și în consecință - practici neunitare de interpretare și aplicare a normelor de procedură în cadrul exercitării controlului judiciar al urmăririi penale. Modul sumar de reglementare ar fi una din cauze. Pentru a desăvârși procedura respectivă s-a apelat la interpretarea și aplicarea prin analogie a legii procesual penale.</p>

să prezinte în instanță materialele corespunzătoare în termen de 5 zile de la citare. În cadrul examinării plângerii dau explicații procurorul, persoana care a depus plângerea și persoanele ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plângerii.”;

alineatul (6) va avea următorul cuprins:

„(6) Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, care pot fi atacate cu recurs în termen de 15 zile de la data comunicării și se va judeca conform art. 447 și 448, în lipsa părților.”

1) refuzul organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind pregătirea sau săvârșirea infracțiunii, de a acorda calitatea procesuală, precum și refuzul de a oferi acces la materialele cauzei emis în condițiile art. 212;

2) ordonanțele privind încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală, reluarea urmăririi penale și privind refuzul de a începe urmărirea penală;

3) în alte cazuri expres prevăzute de prezentul cod.

(3) Contestația împotriva ordonanței emise de către procuror sau procurorul ierarhic superior în ordinea prevăzută de art. 299, 299² se depune la procuratura din care face parte procurorul care a adoptat ordonanța contestată, în termen de 7 zile de la data la care a luat cunoștință de rezultatul examinării contestației sau de la data expirării termenului prevăzut de lege la care urma să primească răspuns la plângere. În cel mult 3 zile lucrătoare de la data primirii contestației, procurorul trimite contestația și materialele cauzei în instanța de judecată competentă.

(4) Judecătorul de instrucție declară, prin încheiere, inadmisibilă contestația, fără convocarea ședinței și citarea părților, dacă din cuprinsul contestației și a actelor anexate rezultă fără echivoc că :

1) cerințele formulate în contestație nu sunt de competența judecătorului de instrucție prevăzută în alin. (2);

2) persoana care a depus contestația nu a respectat procedura prealabilă prevăzută de art. 299 și 299²;

3) contestația depusă anterior de aceeași persoană cu același obiect a fost respinsă sau declarată inadmisibilă de judecătorul de instrucție.

(5) Contestația se examinează de către judecătorul de instrucție în termen de 30 zile de la data parvenirii acesteia,

Prin urmare, propunem revizuirea actelor procedurale ce pot fi contestate judecătorului de instrucție. Excluderea de principiu a dreptului de a contesta actele procedurale în care se consemnează mijloace de probă, care urmează a fi examinate la ședința preliminară (camera preliminară) și evaluarea premiselor de verificare a admisibilității/excluderii probelor la această etapă. Revizuirea procedurii examinării plângerilor (contestațiilor) de către procuror și judecătorul de instrucție, unificarea controlului judiciar al urmăririi penale în al doilea grad de jurisdicție (recursul asupra încheierilor judecătorului de instrucție), procedura, de regulă, scrisă de examinare a recursului asupra încheierilor judecătorului de instrucție.

fără citarea părților sau a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea contestației. Judecătorul de instrucție expediază copia de pe contestație părților la proces sau a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea contestației, solicitându-le să depună, în termen de pînă la 10 de zile, o referință privind opinia lor asupra contestației depuse. Nedepunerea referinței nu împiedică examinarea contestației.

(6) Judecătorul de instrucție decide asupra oportunității invitării părților la proces și persoanelor ale căror drepturi și interese pot fi afectate prin admiterea contestației. În acest caz, contestația se examinează de către judecătorul de instrucție în termen de 30 zile de la data parvenirii contestației și materialelor cauzei, care, în caz de necesitate, poate fi prelungit cu câte 15 zile, cu participarea procurorului și cu citarea persoanei care a depus contestația, precum și a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea contestației. Neprezentarea persoanei care a depus contestația și/sau a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea contestației nu împiedică examinarea acesteia. În cadrul examinării contestației, procurorul și persoana care a depus contestația, precum și persoanele ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea contestației, dau explicații.

(7) Judecătorul de instrucție, considerînd contestația întemeiată, adoptă o încheiere privind anularea actului procedural contestat sau ilegalitatea acțiunilor și/sau a inacțiunilor ofiterului de urmărire penală sau a procurorului numai atunci când constată o violare a drepturilor fundamentale.

(8) Încheierea se expediază persoanei care a depus contestația și procurorului, precum și persoanelor ale căror drepturi pot fi afectate prin admiterea contestației. Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă.

Articolul 313¹. Controlul judiciar al legalității încheierilor judecătorului de instrucție

(1) În cazurile expres prevăzute de prezentul Cod, încheierile judecătorului de instrucție pot fi atacate cu recurs la Curtea de Apel, în termen de 3 zile de la data comunicării acestora.

(2) Cererea de recurs se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă și se expediază de către recurent celorlalte părți.

(3) După înregistrarea recursului, judecătorul căruia i-a fost repartizată cauza, prin încheiere dispune pregătirea cauzei spre examinare.

(4) Părțile interesate sunt în drept a depune referință în cel mult 3 zile de la data primirii recursului. Referința se comunică recurentului de către persoana care o depune.

(5) În condițiile prezentului articol recursul se examinează, de regulă, fără participarea părților.

(6) În cazul în care consideră necesar, instanța de recurs judecă recursul conform art. 447 din prezentul Cod, care se aplică în mod corespunzător.

(7) Instanța de recurs va examina recursul în cel mult 30 de zile de la data primirii cauzei.

(8) Judecând recursul, instanța adoptă una din următoarele decizii:

1) respinge recursul;

2) admite recursul, casează parțial sau integral hotărârea și rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri.

	<p>Articolul 317 <u>(1) Ședințele instanței de judecată sunt prezidate de către judecătorul căruia i-a fost repartizată cauza pentru judecare.</u></p>	<p>Pentru a spori independența judecătorilor, se introduce regula potrivit căreia ședințele de judecată vor fi prezidate de către judecătorul căruia i-a fost repartizată cauza, înlăturând astfel implicit funcția de președinte al completului.</p>
	<p>Articolul 327. Prezentarea probelor suplimentare se exclude.</p> <p>Articolul 331. Amânarea ședinței de judecată <u>(1) Instanța poate amâna ședința de judecată în următoarele cazuri:</u> <u>1) Imposibilitatea participării din motive justificate a inculpatului, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 321;</u> <u>2) Imposibilitatea participării din motive justificate a procurorului sau a apărătorului.</u> <u>(2) La cererea motivată a inculpatului, apărătorului sau procurorului, ședința poate fi amânată o singură dată.</u> <u>(3) Dacă în procesul judecării cauzei judecătorul admite solicitarea de a administra noi probe sau de a modifica învinuirea adusă inculpatului în sensul agravării ei, precum și în legătură cu alte circumstanțe, instanța amână ședința de judecată pe o perioadă respectivă de timp, convenind cu părțile asupra datei continuării ședinței.</u> <u>(4) Hotărîrea instanței privind amânarea ședinței se adoptă prin încheiere motivată, care se consemnează în procesul-verbal al ședinței.</u></p>	<p>Articolul privind amânarea ședinței de judecată necesită a fi revizuit, astfel încât să fie evitate situațiile când din cauza numărului mare de amânări nejustificate, este tergivesată examinarea cauzei. De asemenea, este important de menționat că la cererea motivată a inculpatului, apărătorului sau procurorului, ședința poate fi amânată doar o singură dată.</p>
<p>La articolul 345 alineatul (1), propoziția a doua va avea următorul cuprins: „Ședința preliminară în cauzele privind infracțiunile de corupție, cele conexe actelor de corupție, precum și în cauzele în care sunt inculpați minori sau arestați se face de urgență și cu prioritate, până la expirarea termenului de arest stabilit anterior.”</p>	<p>Secțiunea I al Cap. II se va numi “Partea pregătitoare a cauzei” și se va reda în următoarea redacție:</p> <p>Articolul 345. Ședința preliminară <u>(1) În termen de cel mult 3 zile de la data la care cauza a fost repartizată pentru judecare, judecătorul sau, după caz, completul de judecată, fixează prin încheiere termenul pentru</u></p>	<p>Camera preliminară este o instituție inovatoare pentru Republica Moldova, care reprezintă o fază a procesului penal în cadrul căreia judecătorul de cameră preliminară analizează legalitatea administrării probatoriului, a sesizării instanței prin rechizitoriu și a actelor efectuate de către organele de urmărire penală, pregătind faza judecării. Scopul camerei preliminare este să se invoce</p>

La **articolul 346**, propoziția a doua se exclude.

Articolul 347:

la alineatul (1), după cuvintele „obligate să prezinte” se introduce textul „, sub sancțiunea decăderii, în termenul stabilit de instanța de judecată”, iar cuvintele „lista probelor” se substituie cu cuvintele „lista tuturor probelor de care dispun și”;

la alineatul (3), propoziția a doua se exclude;

se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Partea poate solicita prezentarea probelor în cursul cercetării judecătorești, dacă, până la numirea cauzei spre examinare, nu dispunea de acestea sau probele nu au putut fi administrate.”

La articolul 349 alineatul (1), textul „se dispune în cazul în care se constată că, la momentul parvenirii cauzei în instanță” se substituie cu textul „poate fi dispusă în cazul în care se constată că, la momentul parvenirii cauzei în instanță sau în cursul judecării cauzei”, iar în final se completează cu textul „și examinarea în absența sa nu este posibilă”.

Articolul 351 se completează cu alineatul (3²) cu următorul cuprins:

„(3²) În cazul în care părțile la proces sunt de acord și nu sunt incidente de procedură, instanța poate fixa cauza pentru judecare în aceeași zi.”

La **articolul 357** alineatul (1), textul „și competența interpretului, traducătorului” se substituie cu textul „interpretului, traducătorului, datele privind numărul,

ședința preliminară, stabilește termene pentru părți de a prezenta cererile, demersurile față de instanță, precum și lista probelor.

(2) Părțile sunt obligate să-și comunice reciproc cererile, demersurile și lista probelor prezentate instanței până la începerea ședinței preliminare.

(3) Neprezentarea cererilor, demersurilor și a listei probelor în termenul stabilit de către judecător decade partea din acest drept.

(4) În cazul în care judecătorul consideră necesar, solicită procurorului prezentarea dosarului penal.

(5) Ședința preliminară va începe în cel mult 30 de zile de la data repartizării cauzei, cu excepția infracțiunilor flagrante.

Ședința preliminară în cauzele în care sînt inculpați minori sau arestați se face de urgență și cu prioritate, până la expirarea termenului de arest stabilit anterior. În cauzele în care sunt inculpați minori sau arestați cererile, demersurile, lista probelor se prezintă la prima ședință de judecată.

(6) În cazul în care părțile nu prezintă cererile, demersurile, lista probelor pînă la începerea ședinței preliminare, judecătorul dispune examinarea cauzei penale în fond.

(7) În ședința preliminară se soluționează chestiunile privind:

1) competența instanței de a judeca cauza;

2) nulitatea actelor procedurale;

3) probele pertinente care vor fi cercetate și ordinea cercetării lor;

4) încetarea sau suspendarea procesului penal;

5) fixarea ședințelor de judecare a cauzei, după consultarea părților;

6) măsurile procesuale de constrîngere și de ocrotire;

7) alte cereri și demersuri înaintate de părți în condițiile prezentului cod.

toate neregularitățile din cursul urmăririi penale, ca judecata să se desfășoare apoi doar în fond. În instanță procurorul va trimite doar rechizitoriul și lista probelor, iar în cadrul camerei preliminare vor fi examinate toate plîngerile și cererile, precum și admisibilitatea probelor prin prisma legalității administrării lor.

Propunem introducerea camerei preliminare și revizuirea următoarelor instituții: admisibilitatea probelor, nulitățile, înregistrarea audio video a ședinței, acțiunilor procesuale, audierea prin teleconferință, declarațiile specialistului, softurile informaționale, darea citire a declarațiilor dacă părțile sunt de acord, renunțarea la transmiterea dosarului. Admisibilitatea probelor urmează a fi examinată la această etapă și foarte greu va putea fi invocată ulterior. Probele inadmisibile nu vor fi examinate și discutate ulterior. Această etapă nu exclude totuși posibilitatea declarării inadmisibile a probelor la o etapă ulterioară, însă doar dacă apar circumstanțe noi care justifică inadmisibilitatea.

Această modificare va ușura mult examinarea în fond a cauzelor complexe. De asemenea, instituirea unui temei de restituire, la cererea procurorului, a rechizitoriului pentru completarea urmăririi penale, dacă probele admisibile i se par insuficiente și dacă unele probe pot fi refăcute. În cel mult două luni dosarul va urma să fie restituit judecătorului care l-a primit din start.

seria și data eliberării autorizației, limba sau limbile pentru care este autorizat”.

(8) În cazul în care, ca urmare a declarării nulității unor acte procedurale, sau a neadmiterii probelor ca pertinente, procurorul consideră că probele rămase nu sunt suficiente pentru susținerea învinuirii, acesta poate solicita reluarea urmăririi penale și refacerea rechizitoriului. Încheierea de restituire va conține, după caz, date privind aplicarea, prelungirea, înlocuirea sau revocarea măsurii preventive. Urmărirea penală se consideră reluată din momentul emiterii încheierii.

(9) Termenul urmăririi penale după reluarea acesteia nu poate depăși 2 luni. La expirarea termenului stabilit, rechizitoriul refăcut în mod obligatoriu se transmite instanței. În cazul în care procurorul nu prezintă instanței de judecată rechizitoriul refăcut în termenul indicat în încheierea de restituire, instanța din oficiu solicită prezentarea acestuia pentru continuarea ședinței preliminare. Ședința preliminară continuă de la etapa în care a fost întreruptă.

(10) Demersurile și cererile privind aplicarea, prelungirea, înlocuirea sau revocarea măsurii preventive precum și alte cereri care nu suferă amânare se examinează de completul de judecată care a dispus restituirea rechizitoriului.

(11) După reluarea ședinței preliminare, procurorul nu poate solicita restituirea rechizitoriului pentru refacere.

(12) În cazul existenței temeiurilor de încetare a procesului penal, cauza se examinează conform art. 364/1 Cod Penal.

Articolul 346. Deschiderea ședinței de judecată

La data și ora fixată pentru judecare, președintele ședinței de judecată deschide ședința și anunță ce cauză penală va fi judecată.

Articolul 347. Verificarea prezentării în instanță

După apelul părților și celorlalte persoane citate, grefierul raportează prezentarea în instanță și motivele neprezentării celor care lipsesc.

Articolul 348. Anunțarea completului care judecă cauza și soluționarea cererilor de recuzare

(1) Președintele ședinței anunță numele și prenumele său și, după caz, și ale celorlalți judecători din complet, ale procurorului, grefierului, precum și ale expertului, interpretului, traducătorului și specialistului, dacă aceștia participă la judecare, și verifică dacă nu sînt cereri de recuzare sau abțineri.

(2) Cererile de recuzare sau abținerile se soluționează conform prezentului cod.

Articolul 349. Stabilirea identității expertului, specialistului, interpretului, traducătorului și explicarea drepturilor și obligațiilor acestora

Președintele ședinței stabilește identitatea expertului, specialistului, interpretului, traducătorului, verifică documentele care confirmă calitatea și împuternicirile lor și le explică drepturile și obligațiile.

Articolul 350. Stabilirea identității inculpatului

(1) Președintele ședinței de judecată stabilește identitatea inculpatului, și anume:

1) numele, prenumele și patronimicul;

2) anul, luna, ziua și locul nașterii, cetățenia;

3) domiciliul;

4) ocupația;

5) situația familială și datele despre existența la întreținerea lui a altor persoane;

6) studiile;
7) datele despre dizabilitate;
8) datele despre existența titlurilor speciale, gradelor de calificare și a distincțiilor de stat;
9) dacă posedă limba în care se desfășoară procesul;
10) dacă a fost în această cauză în stare de reținere sau de arest și în ce perioadă;
11) alte date referitoare la persoana inculpatului.
(2) Președintele ședinței verifică dacă inculpatului i-au fost comunicate drepturile și obligațiile sale și dacă a primit copia rechizitoriului și a cauzei penale.
(3) În cazul în care cauza a fost trimisă în judecată în conformitate cu prevederile art.297 alin. (2) și (2²), iar în ședința de judecată inculpatul s-a prezentat, instanța obligă procurorul să îi înmâneze copia rechizitoriului și a materialelor de urmărire penală. Dacă după aceasta inculpatul cere termen pentru pregătirea apărării, instanța soluționează această chestiune.

Articolul 351. Stabilirea identității celorlalte părți și verificarea cunoașterii drepturilor și obligațiilor lor

(1) Președintele stabilește identitatea procurorului și a avocatului și documentele care confirmă calitatea și împuternicirile lor.
(2) În același mod se stabilește identitatea părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile, a succesorilor și a reprezentanților lor.
(3) Președintele ședinței verifică dacă persoanelor menționate în alin.(2) le-a fost înmănată informația privind drepturile și obligațiile lor și dacă acestea le sînt clare.

(4) În cazul în care vreuna din părți declară că nu îi sînt clare drepturile și obligațiile, președintele face explicațiile respective.

Articolul 352. Soluționarea chestiunilor privitoare la participarea apărătorului

(1) Președintele ședinței de judecată anunță numele și prenumele apărătorului și constată dacă inculpatul acceptă asistența juridică a apărătorului, renunță la apărător sau, în cazurile prevăzute de prezentul cod, singur își va exercita apărarea. Dacă inculpatul formulează vreo cerere, instanța o soluționează conform prevederilor art.69-71.

(2) Președintele ședinței de judecată verifică, totodată, dacă nu sînt circumstanțe care fac imposibilă participarea apărătorului la procesul penal conform prevederilor art.72.

Articolul 353. Soluționarea chestiunii judecării cauzei în lipsa vreuneia din părți sau a altor persoane citate

(1) Prezența participantilor la ședința preliminară este obligatorie. Neprezentarea părților, citate legal, cu excepția procurorului și apărătorului, nu împiedică desfășurarea ședinței preliminare.

(2) În caz de neprezentare a uneia din părți la ședința de judecată, instanța, ascultînd opiniile părților prezente asupra acestei chestiuni, decide în modul prevăzut de dispozițiile respective ale capitolului I din prezentul titlu.

(3) La cererea motivată a procurorului, apărătorului, inculpatului, instanța de judecată poate amîna ședința preliminară o singură dată.

(4) În caz de neprezentare a unui martor, a expertului sau a specialistului legal citați, instanța, ascultînd opiniile părților asupra acestei chestiuni, dispune continuarea ședinței și ia

măsurile respective pentru asigurarea prezenței lor, dacă aceasta este necesar, sau dispune părții care nu a asigurat prezența să o asigure la ședința următoare.

Articolul 354. Examinarea cererilor, demersurilor și recuzărilor

(1) Președintele ședinței întreabă fiecare parte în proces dacă are cereri sau demersuri.

(2) Cererile sau demersurile formulate se soluționează de către instanță după audierea opiniilor celorlalte părți asupra cerințelor înaintate.

(3) Cererile privind nulitatea actelor procedurale, care anterior au fost soluționate de către judecătorul de instrucție în condițiile art. 313, sunt inadmisibile.

Articolul 355. Dispunerea de către instanță a efectuării expertizei judiciare și audierea expertului în ședința de judecată

Dispunerea de către instanță a efectuării expertizei judiciare și audierea expertului în ședința de judecată se fac în cazurile și în condițiile prevăzute în art.142-155.

Articolul 356. Trimiterea cauzei în instanța de judecată competentă

În cazul în care judecarea cauzei nu ține de competența instanței sesizate, aceasta, prin încheiere motivată, dispune trimiterea cauzei în instanța de judecată competentă. Despre aceasta se anunță părțile care nu au participat la ședința preliminară.

Articolele 332, 357, 358 se exclud.

Articolul 359. Explicarea învinuirii

(1) După soluționarea cererilor și demersurilor în ordinea art. 345 alin. (7) pct. 7) președintele ședinței de judecată întreabă inculpatul dacă îi este clară învinuirea înaintată.

(2) În cazul în care constată că învinuirea adusă nu este clară, instanța din oficiu, ori la cererea părții apărării, obligă procurorul să explice învinuirea. În cel mult 10 zile, procurorul prin ordonanță explică învinuirea inculpatului. Cererea părții apărării privind explicarea învinuirii se înaintează în scris cu indicarea aspectelor concrete care urmează a fi explicate. Prin cerere nu se poate solicita explicarea unor noțiuni juridice ori chestiuni privind aprecierea probelor. Ordonanța procurorului privind explicarea învinuirii este parte integrantă a rechizitoriului.

(3) Pînă la începerea ședinței preliminare partea apărării este în drept să depună referință la rechizitoriu. Referința se comunică procurorului de către persoana care o depune.

Articolul 360. Desfășurarea ședinței preliminare și adoptarea încheierii

(1) Desfășurarea ședinței preliminare se consemnează într-un proces-verbal în conformitate cu prevederile art.336, care se aplică în mod corespunzător. Procesul-verbal se semnează de către președintele ședinței și grefier.

(2) Instanța de judecată soluționează, prin încheiere, chestiunile invocate și cererile/demersurile înaintate, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 345 alin. (12). Instanța adoptă încheierea imediat în ședință sau anunță întrerupere pentru a o adopta și a o pronunța public.

(3) Încheierile adoptate în ședința preliminară se contestă odată cu fondul cauzei, dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 361. Numirea cauzei spre judecare

Explicarea învinuirii se va face în instanța de judecată, atunci când învinuirea nu este clară. În același timp, nu se va admite explicarea unor noțiuni juridice ori chestiuni privind aprecierea probelor.

(1) Dacă nu s-au constatat temeieri pentru aplicarea prevederilor art. 330 și 356, instanța de judecată numește cauza pentru cercetarea judecătorească.

(2) La numirea cauzei pentru cercetare judecătorească, instanța decide asupra următoarelor chestiuni:

1) datele și orele la care se va judeca cauza;

2) procedura în care se va judeca cauza – generală sau specială;

3) admiterea apărătorului ales de inculpat sau, dacă acesta nu are apărător ales, solicitarea desemnării acestuia de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat;

4) lista persoanelor a căror prezență la judecarea cauzei va fi asigurată de către părți;

5) judecarea cauzei în lipsa inculpatului;

6) judecarea cauzei în ședință publică sau închisă și limba în care va avea loc judecarea cauzei;

7) măsurile preventive și de ocrotire.

(3) Instanța de judecată, înainte de a decide asupra chestiunilor prevăzute în alin.(2) pct.1), 2), 4)-7), consultă părțile prezente la ședința preliminară, iar chestiunea prevăzută în alin.(2) pct.3) o consultă cu inculpatul și reprezentantul lui legal.

(4¹) La stabilirea datei și orei ședințelor pentru judecarea cauzei se va lua în considerare complexitatea acțiunilor ce urmează a fi întreprinse de către părți pînă la judecarea cauzei, numărul și posibilitatea de prezentare a părților, martorilor, reprezentanților, apărătorului.

(5) Fixînd cauza pentru judecare, instanța obligă părțile să asigure la datele stabilite, prezența în instanță a persoanelor pe care le-au solicitat în listele prezentate de ele.

	<p><u>(6) Dacă una din părți este în imposibilitate de a asigura prezența vreunei persoane din lista prezentată, ea poate solicita, prin cerere, citarea acestor persoane de către instanța de judecată.</u></p> <p>Articolul 362. Soluționarea chestiunii judecării cauzei în lipsa vreuneia din părți sau a altor persoane citate se exclude.</p>	
<p>La articolul 366, alineatul (2) va avea următorul cuprins: „(2) În cazul în care a fost prezentată referință la rechizitoriu, președintele ședinței de judecată oferă posibilitatea inculpatului sau apărătorului de a aduce la cunoștința celor prezenți conținutul acesteia.”</p>	<p>Articolul 366. Începerea cercetării judecătorești</p> <p><u>(2) În cazul în care a fost prezentată referință la rechizitoriu, inculpatul sau apărătorul aduce la cunoștința celor prezenți conținutul acesteia.</u></p> <p>(3) Președintele ședinței de judecată întreabă inculpatul dacă îi este clară învinuirea adusă, dacă acceptă să facă declarații și să răspundă la întrebări. În cazul în care inculpatului nu i este clară învinuirea formulată, procurorul îi face explicațiile respective.</p> <p>Articolul 366¹. Îndepărtarea martorilor din sala de ședință <u>După apelul martorilor, președintele ședinței de judecată cere ca ei să părăsească sala de ședință și le pune în vedere să nu se îndepărteze fără încuviințarea lui. Președintele ia măsuri ca martorii audiați să nu comunice cu cei neaudiați.</u></p> <p>Articolul 366². Administrarea de probe noi</p> <p><u>(1) În cadrul cercetării judecătorești pot fi înaintate și admise cererile sau demersurile privind administrarea probelor noi, dacă probele cercetate indică la existența altor mijloace de probă care ar permite stabilirea sau verificarea circumstanțelor ce au importanță în cauza penală.</u></p> <p><u>(2) Prezentarea probelor noi ce conțin informații care constituie secret de stat, comercial sau bancar, se face cu autorizarea instanței de judecată.</u></p>	

	<p><u>(3) Cererea sau demersul privind administrarea unor probe noi, trebuie să conțină circumstanțele care confirmă întrunirea condițiilor menționate la alin. (1), faptele și circumstanțele ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate probele respective, locul unde se află acestea, iar în privința martorilor, experților și specialiștilor se va indica identitatea și adresa lor în cazul în care partea nu poate asigura prezența lor în instanța de judecată.</u></p>	
<p>La articolul 369 alineatul (1), după cuvintele „în mod corespunzător” se introduce textul „, inclusiv audierea prin intermediul videoconferinței”.</p>	<p>La articolul 369 (1) Audierea părții vătămate se efectuează în conformitate cu dispozițiile ce se referă la audierea martorilor și care se aplică în mod corespunzător. Victima sau, după caz, partea vătămată, la cererea acesteia sau la demersul procurorului, poate fi audiată în lipsa inculpatului, asigurându-i ultimului posibilitatea de a lua cunoștință de declarații și de a pune întrebări persoanei audiate. În caz de necesitate, pentru a reduce sau a exclude supunerea victimei, sau după caz, părții vătămate, unui vădit pericol sau pentru a reduce revictimizarea lor, la cererea acestora sau la demersul procurorului, pot fi audiate în lipsa inculpatului, asigurându-i ultimului posibilitatea de a lua cunoștință de declarații și de a pune întrebări persoanei audiate.</p>	<p>Este important de a evita pe cât posibil revictimizarea victimei sau părții vătămate, sau expunerea acestora unui pericol real. De aceea, se propune audierea lor în lipsa inculpatului, cu posibilitatea ca acesta ulterior să facă cunoștință cu declarațiile și să pună întrebări prin intermediul apărătorului.</p>
<p>Articolul 370 se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins: „(2¹) În cazul în care este dificilă asigurarea prezenței martorului în ședința de judecată din cauza aflării peste hotarele Republicii Moldova, din cauza executării pedepsei în penitenciarele din Republica Moldova, din cauza internării într-o instituție medicală sau a dizabilităților locomotorii, instanța de judecată prin încheiere motivată care poate fi atacată odată cu sentința, poate decide audierea acestuia prin</p>	<p>Articolul 370 (2) Audierea martorului se efectuează în condițiile prevăzute în art.105-110, care se aplică în mod corespunzător. În caz de necesitate, martorul, la cerere sau în baza demersului procurorului, poate fi audiat în lipsa inculpatului, care este înlăturat din ședință, asigurându-i se ultimului posibilitatea de a lua cunoștință de declarații și de a pune întrebări prin intermediul apărătorului său persoanei audiate <u>pentru a reduce sau a exclude supunerea martorului unui vădit pericol sau pentru a reduce revictimizarea martorului, la cerere sau în</u></p>	<p>Argumentele de mai sus sunt valabile și aici.</p>

<p>intermediul videoconferinței, la cerere sau din oficiu. În acest caz, audierea martorului prin intermediul videoconferinței are loc, după caz, la sediul misiunii diplomatice sau al oficiului consular al Republicii Moldova, la sediul instituției penitenciare, al instituției medicale, de asistență socială, al autorității tutelare sau al organului de probațiune, care dispun de mijloace tehnice corespunzătoare și verifică identitatea martorului. Suportul informațional care conține înregistrarea se anexează la procesul-verbal.”</p>	<p><u>baza demersului procurorului, acesta poate fi audiat în lipsa inculpatului, care este înlăturat din ședință, asigurându-i-se ultimului posibilitatea de a lua cunoștință de declarații și de a pune întrebări prin intermediul apărătorului său persoanei audiate. Această normă nu este aplicabilă investigatorului sub acoperire a cărui identitate reală nu este comunicată.</u></p>	
	<p>Articolul 371 se redă în următoarea redacție: Articolul 371 <u>(1) Citirea în ședința de judecată a declarațiilor martorului depuse în cursul urmăririi penale, precum și reproducerea înregistrărilor audio și video ale acestora, pot avea loc, la cererea părților, în cazurile în care:</u> <u>1) există contradicții esențiale între declarațiile depuse în ședința de judecată și cele depuse în cursul urmăririi penale;</u> <u>2) partea apărării nu are obiecții la declarațiile date de martor la etapa de urmărire penală;</u> <u>3) martorul audiat la faza urmăririi penale refuză să dea declarații în instanța de judecată;</u> <u>4) martorul lipsește în ședință și absența lui este justificată fie prin imposibilitatea stabilirii locului aflării lui, fie prin motive de imposibilitate de a asigura securitatea lui, cu condiția că audierea martorului a fost efectuată cu confruntarea dintre acest martor și învinuit sau martorul a fost audiat în conformitate cu art.109 și 110.</u> <u>5) martorul a decedat, este declarat dispărut, sau asupra acestuia a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară.</u> <u>(2) Dacă martorul care este eliberat, prin lege, de a face declarații în baza prevederilor art.90 alin. (11) nu a acceptat să</u></p>	<p>Propunem simplificarea pe cât posibil a acestei acțiuni procesuale, care cuce doar la tergiversarea examinării cauzei, atât timp cât părțile cunosc conținutul declarațiilor și a înregistrările audio-video, și nu au opinii contradictorii pe marginea acestora. Acest fapt va duce la eficientizarea examinării cauzelor penale.</p>

	<p><u>facă declarații în ședința de judecată, declarațiile lui făcute în cursul urmăririi penale nu pot fi citite în ședința de judecată, precum nu pot fi reproduse nici înregistrările audio sau video ale declarațiilor lui.</u></p>	
	<p>Articolul 373 se redă în următoarea redacție: <u>Articolul 373. Cercetarea altor mijloace de probă</u> <u>(1) Mijloacele de probă sunt cercetate prin citirea sau reproducerea părții pertinente dacă prezentul cod nu stabilește în alt mod. Instanța poate dispune citirea sau reproducerea lor integrală.</u> <u>(2) Citirea sau reproducerea mijlocului de probă se face de către partea care o invocă.</u></p>	<p>Propunem o redacție mai clară a acestui articol și evitarea pe cât posibil a citirii mijloacelor de probă atunci când acest lucru nu este necesar.</p>
<p>Se completează cu articolul 375¹ cu următorul cuprins: „Articolul 375¹. Completarea cercetării judecătorești (1) Participanții, până la terminarea cercetării judecătorești, pot solicita administrarea probelor noi, dacă din cercetarea judecătorească rezultă existența altor mijloace de probă care ar permite stabilirea sau verificarea circumstanțelor în cauza penală. După ascultarea opiniilor celorlalte părți, instanța dispune prin încheiere motivată fie judecarea cauzei în continuare, fie amânarea ei pentru administrarea probelor noi.</p>		<p>Prevederea introdusă la art. 375¹ este destul de tendențioasă. Din aceasta rezultă că probele pot fi prezentate oricând până la finalizarea cercetării judecătorești</p>
	<p>Articolul 376 se redă în următoarea redacție: <u>Articolul 376. Completarea și terminarea cercetării judecătorești</u> <u>(1) În cadrul cercetării judecătorești pot fi înaintate și admise cererile sau demersurile privind administrarea probelor noi, dacă partea nu a știut despre existența acestora sau dacă probele cercetate indică la existența altor mijloace de probă care ar permite stabilirea sau verificarea circumstanțelor ce au importanță în cauza penală.</u></p>	<p>Propunem o redacție nouă a acestui articol pentru detalierea și clarificarea acestei proceduri.</p>

	<p><u>(2) Cererea sau demersul privind administrarea unor probe noi, trebuie să conțină circumstanțele care confirmă întrunirea condițiilor menționate la alin. (1), faptele și circumstanțele ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate probele respective, locul unde se află acestea, iar în privința martorilor, experților și specialiștilor se va indica identitatea și adresa lor în cazul în care partea nu poate asigura prezența lor în instanța de judecată.</u></p> <p><u>(3) Dacă nu au fost formulate cereri sau demersuri noi, sau după soluționarea cererilor și demersurilor formulate și îndeplinirea în cazurile necesare a acțiunilor procesuale suplimentare, președintele ședinței de judecată declară cercetarea judecătorească terminată.</u></p>	
	<p>Articolul 378</p> <p>(1) În cuvântările lor, participanții la dezbateri nu au dreptul să se refere la probe noi care nu au fost examinate în cadrul cercetării judecătorești. În cazul în care trebuie prezentate probe noi, participanții la dezbateri pot cere reluarea cercetării judecătorești, indicând, totodată, care anume circumstanțe vor fi cercetate suplimentar și în baza căror noi probe. Instanța, ascultând opiniile celorlalte părți, adoptă o încheiere motivată privind admiterea sau respingerea cererii sau demersului respectiv.</p>	<p>Prevederile excluse din acest articol, au fost introduse mai sus, la articolul 376.</p>
<p>La articolul 391 alineatul (2), cuvântul „administrative” se substituie cu cuvântul „contravenționale”.</p>	<p>Articolele 391, 392, 394 se redau în felul următor:</p> <p>Articolul 391. Sentința de încetare a procesului penal</p> <p><u>(1) Sentința de încetare a procesului penal se adoptă în cazul constatării temeiurilor prevăzute la art. 285.</u></p> <p><u>(2) În cazul prevăzut la art. 285 alin. (2) pct. 4), instanța încetează procesul penal cu aplicarea sancțiunii contravenționale.</u></p>	<p>Scopul modificărilor introduse este să clarifice sentința de încetare a procesului penal și structura acesteia.</p>

	<p><u>Articolul 392. Întocmirea sentinței</u> <u>(1) După ce a soluționat chestiunile arătate în art.385-388, instanța de judecată procedează la întocmirea sentinței.</u> <u>(2) Sentința constă din partea introductivă, partea descriptivă, motivarea și dispozitiv. Fiecare parte a hotărârii se evidențiază separat în textul acesteia.</u> <u>(3) Sentința se întocmește în limba română, de către judecătorul raportor.</u> <u>(4) Sentința se semnează de toți judecătorii care au participat la adoptarea ei.</u></p> <p><u>Articolul 394. Partea descriptivă a sentinței</u> <u>Partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă:</u> <u>1) învinuirea adusă inculpatului;</u> <u>2) dacă există, esența acțiunii civile;</u> <u>3) esența argumentelor aduse de părți.</u></p>	
	<p>Se completează cu articolul 394¹ cu următorul conținut:</p> <p><u>Articolul 394¹. Motivarea</u> <u>(1) Motivarea trebuie să cuprindă:</u> <u>1) legislația și, după caz, practica judecătorească pe care instanța de judecată le consideră relevante cauzei;</u> <u>2) circumstanțele de fapt stabilite care susțin concluzia instanței de judecată și elementele componentei de infracțiune;</u> <u>3) motivele din care respinge argumentele esențiale invocate de părți;</u> <u>4) indicații asupra circumstanțelor care atenuază sau agravează răspunderea;</u> <u>5) mențiunea referitor la recidivă.</u></p>	<p>Calitatea bună a hotărârilor judecătorești este o condiție esențială pentru un sistem judecătoresc echitabil. Un sistem judecătoresc care permite adoptarea unor hotărâri slab motivate nu numai crește probabilitatea nedreptății, ci și mereu se confruntă cu suprasolicitări și neîncrederea publicului.</p> <p>Motivarea hotărârilor judecătorești niciodată nu a fost un punct forte al sistemului judecătoresc din Republica Moldova. Dimpotrivă, hotărârile judecătorești reprezintă adesea texte lungi, incoerente, greu de citit și de înțeles. În textul Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, problema motivării hotărârilor judecătorești în Moldova este recunoscută ca o</p>

	<p>(2) Instanța de judecată este obligată, de asemenea, să motiveze:</p> <p><u>1) stabilirea pedepsei cu închisoare, dacă sancțiunea legii penale prevede și alte categorii de pedepse;</u></p> <p><u>2) aplicarea unei pedepse mai ușoare decât cea prevăzută de lege;</u></p> <p><u>3) aplicarea unei condamnări cu suspendarea condiționată a executării pedepsei;</u></p> <p><u>4) rezolvarea chestiunilor legate de condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei sau de aplicarea altor categorii de liberare de pedeapsa penală, prevăzute în art.89 din Codul penal.</u></p>	<p>problemă serioasă, fiind stabilit un în acest sens și-un obiectiv (2.2).</p> <p>Prin urmare, propunem să fie introdusă structura hotărârii judecătorești ca în CPP, similar procedurii civile.</p>
	<p>La articolul 400 (2) Încheierile date în primă instanță pot fi atacate cu apel numai o dată cu sentința, cu excepția cazurilor în care, potrivit legii, pot fi atacate separat.</p> <p>Articolul 401 (1) Pot declara apel: 1) procurorul, <u>partea vătămată</u>, în ce privește latura penală și latura civilă; (2) Apelul poate fi declarat în numele persoanelor menționate în alin.(1) pct.2)-4) și de către apărător, sau reprezentantul lor legal <u>sau succesor</u>.</p> <p>Articolul 402 (1) Termenul de apel este de 15 <u>30</u> zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu dispune altfel.</p> <p>Alineatele (3), (4), (5) și (6) se exclud .</p> <p>Articolul 403</p>	<p>Remiterea cauzei la rejudecare nu înseamnă o eventuală achitare, ci mai degrabă necesitatea remedierii unor erori admise de către instanțele de judecată inferioare. Cu toate acestea, remiterea cauzei la rejudecare crește în mod automat șansele inclusiv pentru survenirea termenului de prescripție. Drept exemplu, fiecare a doua cauză analizată în privința persoanelor investigate pentru fapte de corupție (53% din cauze cu privire la 293 persoane), înainte de a deveni irevocabilă, merge cel puțin odată la rejudecare.</p> <p>În decizia de trimitere a cauzei la rejudecare, cel mai des CSJ invocă aprecierea insuficientă a probelor de către instanțele ierarhic inferioare. Numărul mare de decizii de remitere la rejudecare putea constitui un indicator al deficiențelor existente în activitatea curților de apel. Aceste deficiențe pot fi explicate, într-o oarecare măsură, prin sarcina de muncă ridicată a Curții de Apel, sau lipsa unei practici uniforme stabilite de către CSJ, dar care nu este urmată de către instanțe de judecată. Acest</p>

(1) Apelul declarat de către apărare sau de către partea vătămată după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor ~~materiale~~.

(2) Pînă la soluționarea repunerii în termen, instanța de apel poate suspenda executarea sentinței ~~hotărîrii~~.

Articolul 404

(1) Participantul la proces care a lipsit atît la judecarea, cît și la pronunțarea sentinței ~~și nu a fost informat despre adoptarea sentinței~~ poate declara apel și peste termen, dar nu mai tîrziu de 15 zile de la data începerii executării pedepsei sau încasării despăgubirilor ~~materiale~~.

Articolul 405

(2) Cererea de apel trebuie să conțină:

2) numele și prenumele apelantului, calitatea procesuală și adresa lui postală și electronică;

4) ~~conținutul circumstanțelor relevante și,~~ motivele și cerințele apelului ~~apelului~~ apelantului;

5) indicarea probelor și mijloacelor cu ajutorul cărora acestea pot fi administrate, dacă se invocă necesitatea administrării de noi probe. ~~Poate invoca administrarea de noi probe numai procurorul și avocatul care nu au participat la judecarea cauzei în primă instanță. Părțile care au participat la judecarea cauzei în primă instanță pot invoca administrarea de noi probe numai dacă despre acestea nu au știut la momentul judecării cauzei sau dacă instanța de fond a respins cererea de a le administra;~~

fapt duce la tergiversarea examinării cauzelor penale în apel și pronunțarea dispozitivelor.

Prin urmare, propunem eficientizarea procedurii de apel și recurs împotriva încheierilor și simplificarea procedurii de examinare a cauzelor penale în apel în partea ce ține de administrarea probelor. Astfel, instanța de apel va cerceta doar probele contestate și va verifica circumstanțele invocate fără a trece la cercetarea tuturor probelor. Hotărârile judecătorești trebuie emise integral, pentru a facilita calcularea termenului de atac și a spori calitatea motivării hotărârilor judecătorești.

(3) Pentru persoana care nu poate să semneze, cererea de apel se atestă de un judecător de la instanța a cărei hotărâre se atacă. Cererea poate fi atestată și de secretarul consiliului local al localității unde domiciliază apelantul.

(4) Cererea de apel se depune la instanța a cărei sentință se atacă. Apelantul este obligat să expedieze o copie a apelului celorlalte părți. Persoana arestată poate depune cererea de apel la administrația locului de detinere, fără a avea obligația s-o expedieze celorlalte părți.

(4¹) Apelantul poate completa cererea de apel cu motive adăugătoare pînă la începerea cercetării judecătorești.

(5) După expirarea termenului stabilit pentru declararea apelului, instanța de judecată care a pronunțat sentința trimite, în termen de 5 zile, dosarul penal împreună cu apelul și cu copiile acestuia în instanța de apel despre ce informează părțile materialele cauzei penale în instanța de apel.

(6) În cazul în care cererea de apel nu corespunde cerințelor menționate la alin. (1) instanța de apel îi oferă cel puțin 10 zile pentru depunerea unei cereri de apel întocmite corespunzător.

Articolul 407

(1) Pînă la începerea cercetării judecătorești intrarea în deliberare la instanța de apel, oricare dintre părți apelantul își poate retrage apelul declarat. Retragera trebuie să fie făcută de apelant.

Articolul 408

Apelul declarat în termen este suspensiv de executare atît în ce privește latura penală, cît și latura civilă, în afară de cazul cînd legea dispune altfel. Efectul suspensiv nu se răsfrînge asupra măsurilor preventive.

Articolul 412

(2) În termen de pînă la 10 zile de la data de la care i-a fost repartizată, ~~președintele completului de judecată~~ judecătorul căruia i-a fost repartizată cauza fixează termenul de judecată a apelului, iar dacă este necesar, fixează termen pentru ședința preliminară care se desfășoară conform prevederilor art.345 care se aplică în mod corespunzător.

(3) Judecarea apelului se face cu citarea părților și ~~înminarea copiilor de pe apel.~~

(4) Judecarea apelului are loc în prezența inculpatului, cînd acesta se află în stare de arest, ~~cu excepția prevăzută în art.321 alin.(2) pct.2)~~ excepțiile prevăzute de prezentul cod.

(7) La judecarea apelului, participarea procurorului, precum și a apărătorului, dacă interesele justiției o cer, este obligatorie. Apelul poate fi judecat în lipsa nemotivată a ~~avocatului acestora~~ în măsura în care nu se încalcă dreptul la apărare.

Articolul 413 se redă în următoarea redacție:

Articolul 413. Judecarea apelului

(1) La judecarea apelului se aplică regulile generale pentru judecarea cauzelor în primă instanță, cu excepțiile prevăzute în Partea specială titlul II capitolul IV secțiunea 1.

(2) Instanța de apel cercetează, în limita cerințelor din apel, probele pe care părțile le menționează în acesta și/ sau în referința la apel. În cazul în care se contestă vinovăția persoanei, se cercetează toate probele cu privire la vinovăție.

(3) Circumstanțele de fapt constatate de prima instanță și necontestate de către părți se consideră a fi dovedite.

(4) Părțile pot solicita administrarea de probe de noi în condițiile menționate art. 405 alin. (2) pct. 5).

	<p><u>(5) Instanța de apel, cu acordul ambilor părți, poate cerceta declarațiile martorilor prin reproducerea lor.</u></p> <p><u>(6) Instanța se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel, care pot determina o altă soluție.</u></p> <p><u>(7) Președintele ședinței oferă cuvântul apelantului, intimatului, apărătorilor, inculpatului, părții vătămate, părții civile, reprezentanților sau succesorului acestora, apoi procurorului. Dacă între apelurile declarate se află și apelul procurorului, primul cuvânt îl are acesta.</u></p> <p>Articolul 414. Judecarea apelului se exclude.</p>	
<p>Articolul 415: la alineatul (1), punctul 3) va avea următorul cuprins: „3) admite apelul, casează sentința primei instanțe și dispune rejudecarea de către instanța a cărei hotărâre a fost anulată, numai atunci când nu a fost citat inculpatul, nu i s-a asigurat dreptul la interpret, i-a fost încălcat dreptul la apărare sau au fost încălcate prevederile art. 30, 33-35. Trimiterea la rejudecare a cauzei poate fi dispusă o singură dată.”;</p>	<p>Articolele 415-417 se redau în felul următor:</p> <p><u>Articolul 415. Decizia instanței de apel</u></p> <p><u>(1) Instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, adoptă una din următoarele decizii:</u></p> <p><u>1) respinge apelul, menținând hotărârea atacată, dacă:</u></p> <p><u>a) apelul a fost depus peste termen, cu excepția cazurilor prevăzute în art.402;</u></p> <p><u>b) apelul este inadmisibil;</u></p> <p><u>c) apelul este nefondat;</u></p> <p><u>2) admite apelul, casând sentința parțial sau total, inclusiv din oficiu, în baza art.409 alin.(2), și pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit, pentru prima instanță.</u></p> <p><u>(2) Sentința poate fi casată numai cu privire la unele fapte sau persoane ori numai în ce privește latura penală sau latura civilă, dacă aceasta nu împiedică soluționarea justă a cauzei.</u></p> <p><u>(3) Decizia instanței de apel este susceptibilă de a fi pusă în executare din momentul adoptării.</u></p> <p><u>Articolul 416. Chestiuni complementare</u></p>	<p>Propunerea autorului va tergiversa și mai mult procedura, deoarece se pune accent pe citarea părților în proces.</p>

Instanța de apel, deliberînd asupra apelului, dacă este necesar, poate hotărî reluarea cercetării judecătorești, aplicarea dispozițiilor privitoare la repararea pagubei, la măsurile preventive, la cheltuielile judiciare și la orice alte chestiuni de care depinde soluționarea completă a apelului.

Articolul 417. Conținutul deciziei instanței de apel

(1) Decizia instanței de apel trebuie să cuprindă:

- 1) data și locul pronunțării deciziei;
- 2) denumirea instanței de apel;
- 3) numele și prenumele judecătorilor completului de judecată, procurorului, grefierului, precum și ale apărătorului, interpretului și traducătorului, dacă aceștia participă la ședință;
- 4) numele și prenumele apelantului, cu indicarea calității lui procesuale;
- 5) datele privind identitatea persoanei condamnate sau achitate de către prima instanță, prevăzute în art.358 alin.(1);
 - 51) datele referitoare la termenul de examinare a cauzei;
- 6) fapta constatată de primă instanță și conținutul dispozitivului sentinței;
- 7) fondul apelului;
- 8) temeiurile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date;
- 9) una din soluțiile prevăzute în art. 415;
 - 9¹) mențiunea cu privire la ultimul act procedural rămas valabil de la care procesul trebuie să-și reia cursul. În caz contrar, toate actele procedurale sînt desființate de drept;
- 10) mențiunea că decizia este executorie, dar poate fi supusă recursului, și termenul prevăzut pentru această cale de atac.

	<p><u>(2) În cazul cînd inculpatul se află în stare de arest, în decizie se indică timpul care se include în termenul pedepsei.</u></p> <p><u>(3) Dacă există temeieri prevăzute în art.218, instanța de apel pronunță o decizie interlocutorie.</u></p>	
	<p>Se exclud articolele 419. Procedura de rejudicare și 419¹. Limitele apelului.</p>	
	<p>Articolul 437</p> <p>(1) Pot fi atacate cu recurs:</p> <p>3^a) încheierile privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, adoptate conform prevederilor art.313;</p>	<p>Odată cu revizuirea procedurii examinării plîngerilor (contestațiilor) de către procuror și judecătorul de instrucție, s-a propus și unificarea controlului judiciar al urmăririi penale în al doilea grad de jurisdicție (recursul asupra încheierilor judecătorului de instrucție).</p>
<p>La articolul 453 alineatul (1), textul „în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea atacată, inclusiv cînd Curtea Europeană a Drepturilor Omului informează Guvernul Republicii Moldova despre depunerea cererii” se substituie cu textul „în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea atacată, precum și în cazul în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a informat Guvernul Republicii Moldova despre depunerea cererii din care se deduce existența unui viciu fundamental în cadrul procedurii precedente care a afectat hotărârea atacată”.</p>		<p>Atragem atenția autorului că recursul în anulare este exclus prin modificările la legislația conexasă Curții Supreme de Justiție.</p>